

Ljudska PRAVICA

«LJUDSKA PRAVICA»
USTANOVljena 1. OKTOBRA
1934 - MED NARODNOOSVO-
BODILNO BORBO JE IZHA-
JALA KOT DNEVNIK IN
TEDNIK OD OSVOBODITVE
DO 1. JUL 1951 KOT DNEV-
NIK NATO PA KOT TEDNIK
- OD 1. JUNJA 1953 IZHAJA
V REDAKCIJSKI POVEZANO-
STI Z «BORBO»

S TISKOVNE KONFERENCE V DRŽAVNEM SEKRETARIATU ZA ZUNANJE ZADEVE

Naša konstruktivna politika za pomirjenje sedanjega mednarodnega položaja

nima ničesar skupnega s tendenciozno tujo kampanjo, ki teži po nasprotnih ciljih

Beograd, 14. dec. (Tanjug). — Predstavnik državnega sekretariata za zunanje zadeve Branko Drašković je prebral na današnjem rednem sestanku z novinarji naslednjo izjavo:

»Nekatere tuje agencije in časniki so začeli zadnje čase čedalje pogosteje objavljati razne samovoljne informacije o stanju in dogodkih v sosednih vzhodnoevropskih deželah in tendenciozno navajati, da izvirajo te vesti iz raznih jugoslovanskih bolj ali manj verodostojnih virov, iz obveščevalnih krogov, ali pa takšne vesti kratko malo datirajo iz Beograda. Odveč je poudariti, da se skrivajo za takšnim početjem določene težnje in da je to početje nelojalno. Mi se proti njemu odločno zavarujemo.

V tej zvezi bi želel zlasti poudariti: Mednarodni odnosi, kakor jih gledamo mi, in nujno potrebno pomirjenje na svetu, zahtevajo resnost, preudarnost in ustvarjalnost v prizadevanjih, da bi našli ureditev za odprta vprašanja sedanjih odnosov med državami. Objektivni in odgovorni tisk bi moral prispevati k vsem pozitivnim naporom v tem smislu.

Zato ne bomo dopustili nam tujih poskusov v tistih neodgovornih krogov in posameznikov, ki bi nas hoteli »vključiti« v škodljivo in nam tujo politično igro novih zaostritev mednarodnih odnosov. Skrajno neumno bi bilo verjeti in se usmeriti na to, da bi bilo moč sedanje težavne mednarodne probleme urediti z intenziviranjem prav takšnih elementov, ki lahko privedejo k zaostritvi položaja.

Sovjetska zveza toži ZDA

v OZN zaradi vmešavanja v notranje zadeve vzhodnoevropskih dežel

New York, 14. dec. (AP). Danes popoldne je Generalna skupščina OZN proučila najnovejšo pritožbo sovjetske delegacije zaradi ameriškega vmešavanja v notranje zadeve SZ in vzhodnoevropskih dežel.

Kuznjecov je izjavil, da pomeni »ameriško početje resno nevarnost za mir«. Subverzivna dejavnost ZDA proti tem deželam se je zlasti povečala po letu 1951. Kuznjecov sodi, da so ZDA neposredno povezane s protirevolucijo na Madžarskem.

Američan James Woodworth je rekel, da ameriška delegacija ne bo nasprotovala temu, da bi sprejeli sovjetsko pritožbo na dnevni red. Če bo prišla resnica na dan, bo SZ primorana priznati, da je ona tista, ki se je vmešala v madžarske zadeve, ko so se delavci, kmetje in celo vojak uprli napakam, katere je priznala vlada sama. Avstralec Spender je menil, da gre pri vsem tem za sovjetsko propagandno potezo. Skupščina je z 58 glasovi proti 2 in pri 8 vzdržanih sklenila vključiti sovjetsko pritožbo v dnevni red. S 47 glasovi proti 8 in pri 14 vzdržanih je potem sprejela

tuje tiska ob repatriaciji madžarskih beguncev na Madžarsko, je Drašković odgovoril:

»V trenutku, ko so začeli madžarski begunci prihajati na jugoslovansko ozemlje, je Jugoslavija sporočila zainteresiranim, da se bo v vprašanju azila v tem primeru strogo ravnala po veljavnih mednarodnih predpisih in določbah ustanovne listine OZN. Tako je ravnala tudi na pogajanjih z madžarsko vlado o repatriaciji tistih beguncev, ki so se izrekli za vrnitev na Madžarsko. Prav tako je jugoslovanska vlada ravnala v primeru tistih beguncev iz Madžarske, ki so izrazili željo, da ostanejo v Jugoslaviji, kakor tudi tistih, ki so se odločili za to, da jih pošljejo v druge dežele. O tem je jugoslovanska vlada obvestila predstavništva v pošte prihajajočih dežel v Beogradu in zato lahko samo izrazim začudenje spriču gonje, ki so jo uprizorili nekateri tuji časniki v tej zvezi in s katero so skušali zbuditi dvome o pravilnosti naših ukrepov. Sicer pa na podlagi česa nekateri novinarji menijo, da so prav oni tisti organ, ki naj preverja drugačne normalne ukrepe vlad?«

Draškoviću so zastavili še nekatera druga vprašanja v zvezi z madžarskimi begunci. Opozoril jih je na uradno poročilo državnega sekretariata za notranje zadeve o opredelitvi madžarskih beguncev in izjavil, da se jih je od 859 Madžarov, ki so prifežali v Jugoslavijo, 141 izjavilo za vrnitev na Madžarsko, 302 za odhod v druge dežele, 416 pa za to, da ostanejo v Jugoslaviji. Ti begunci bodo ostali v Jugoslaviji, dokler bodo sami hoteli,« je poudaril

Lennox Boyd v Atenah

Grki odklonili novi načrt avtonomije za Ciper

Atene, 14. dec. (Tanjug). Predsednik grške vlade Konstantin Karamanlis, vršilec dolžnosti zunanega ministra Cacos in podsekretar v grškem zunanjem ministrstvu Skeferis so imeli danes razgovore z britanskim ministrom za kolonije Lennoxom Boyd, podsekretarjem v zunanjem mini-

strstvu Ralijem, ki sta nepričakovano prišla v Atene, in britanskim veleposlanikom v Atenah Peakom o Radcliffovem načrtu avtonomije za Ciper. Razgovori so trajali polni dve uri.

Po sestanku je vlada objavila, da je predsednik Karamanlis sprejel na znanje obrazložitev britanskega zunanjega ministra o osnutku nove ciprske avtonomije, da pa si je pridržal pravico razpravljati o tem s svojimi sodelavci, še preden bi dal kak odgovor.

Boyd je po razgovorih izjavil, da so potekali v prijateljskem vzdušju, Boyd od potoval se v Ankaru, kjer bo seznanil turško vlado z novim osnutkom avtonomije za Ciper.

Kakor poroča agencija AFP, je grška vlada na današnji seji odklonila britanske predloge za ureditev ciprskega vprašanja. priporočilo generalnega komiteja, naj bi sovjetsko pritožbo proučil še posebni politični odbor.

Nato se je začela razprava o predlogu za povečanje članstva Varnostnega sveta od 11 na 13. Debata o tem vprašanju se bo nadaljevala v ponedeljek.

Drašković je ponovno pripomnil, da je iz tega jasno videti, da se Jugoslavija strogo ravnala po mednarodnih predpisih in določbah ustanovne listine OZN.

Drašković je zavrnil tudi očitke nekaterih tujih dopisnikov, da je jugoslovanska vlada zamotala položaj s tem, da je postopno objavljala podatke o madžarskih beguncih. Poudaril je, da imajo begunci povsem proste roke, da spremene že izražene želje, oziroma da danes izjavijo, da bodo ostali v Jugoslaviji, jutri pa, da se žele vrniti na Madžarsko ali pa da odpotujejo v kako drugo deželo. Zato je skupina 416 madžarskih beguncev, ki so se zdaj izrekli za to, da ostanejo v Jugoslaviji, nestalna. Branko Drašković je očital nekaterim tujim dopisnikom, da so si v primeru madžarskih beguncev izmislili komplikacije tam, kjer jih ni bilo.

V odgovoru na nadaljnja vprašanja je Branko Drašković sporočil, da je albanska vlada odgovorila na noto jugoslovanske vlade, v kateri je bila izražena zahteva po sodnih dokumentih, na podlagi katerih je bil obsojen in ustreljen jugoslovanski državljani Petar Bulatović. »Toda,« je rekel Drašković, »jugoslovanska vlada ni zadovoljna s tem odgovorom in ni sprejela stališča, izražena v svoji prvi noti Albaniji. Albanski vladi je poslala še drugo noto, v kateri z argumenti izpodbija trditve, da je bil Bulatović Albaneec in človek brez državljanstva.«

Drašković je tudi izjavil, da jugoslovanska vlada še ni dobila odgovora na svojo drugo noto, poslano madžarski vladi v zvezi z izgonom Nagyja in ostalih v Romuniji.

Boyd je po razgovorih izjavil, da so potekali v prijateljskem vzdušju, Boyd od potoval se v Ankaru, kjer bo seznanil turško vlado z novim osnutkom avtonomije za Ciper.

Kakor poroča agencija AFP, je grška vlada na današnji seji odklonila britanske predloge za ureditev ciprskega vprašanja.

Ki bo proučevala probleme trgovine med obema deželama. Jugoslovanska in indonezijska delegacija sta se na pogajanjih strinjali v mnenju, da s tem sporazumom še ne bodo v celoti izkoriščene možnosti obeh dežel. V skupnem poročilu delegacij ugotavljata, da bodo potrebni veliki napori za okrepitev medsebojne trgovine, med drugim ustanovitve trgovinskih predsedništev, pogostnejši obiski poslovnih ljudi in podobno.

Vodja jugoslovanske delegacije svetnik Mesarić je po podpisu sporazuma rekel novinarjem, da pomeni sklenjeni sporazum potkus, da bi menjavo blaga med obema deželama postavili na nove skladne pogoje. Prejšnji sporazum je določal plačila v kliringu in ni obdela pričakovanih sadov. Po njegovem mnenju ni bilo napake v instrumentih, marveč bolj v njihovi nedosledni uporabi, pa tudi v pomanjkljivosti komercialne strani tega vprašanja. Nadalje je Mesarić rekel, da si je naša delegacija prizadevala, da bi kar najbolj ustregla Indo-

Delegacija ZKJ v Rimu

Trst, 14. dec. Danes popoldne je prispela v Rim delegacija ZKJ, ki vrača obisk italijanskim komunistom.

Jutri bodo prvi razgovori med obema delegacijama, nakar bodo člani naše delegacije obiskali Bologno, Ferraro, Milano, Benetke in Reggio Emilio. Razgovori med predstavniki ZKJ in KPI se bodo nadaljevali 23. decembra v Benetkah.

Laburistka Lee pri predsedniku republike

Beograd, 14. dec. (Tanjug). — Predsednik republike Tito je danes popoldne sprejel laburistično poslanke v Spodnji zbornici Jenny Lee.

Sestanek Naser-Khalil

Kairo, 14. dec. Radio Kairo poroča, da sta se danes tretjič sestala premier Naser in sudanski predsednik Khalil. Proučila sta možnosti za nadaljnjo ureditev sodelovanja.

Atlantska atomska oborožitev toda Dulles ne jamči, kdaj bo dosežena

Spaak naj izgledi nesoglasja zaradi anglo-francoskega napada na Egipt — Razširitev delokroga Atlantske zveze na nevojaška področja

Pariz, 14. dec. (Tanjug). Ob zaključku prvih treh dni zasedanja Sveta zunanjih ministrov Atlantske zveze so sprejeli skupne politične smernice za delo vojaških organov Zveze, na nadaljnje »izpopolnjevanje vojaške učinkovitosti«. Izpolnitev osnovne naloge zasedanja: obnove enotnosti in solidarnosti Zahoda, ki ju je škali. napad Francije in Velike Britanije na Egipt, pa so prepuščili novemu sekretarju Zveze, za katerega je bil davi izvoljen belgijski zunanji minister Paul Henri Spaak.

Davi je Svet potrdil dve osnovni načeli Zveze, po katerih ne sme ostati nobena agresija proti suverenosti in neodvisnosti katerekoli dežele — članice ne kaznovana, za »hujše agresije pa so predvidene atomske represalije«. Zatrjujejo, da so se sporazumeli o tem, naj bi vse dežele Atlantske zveze razpolagale z atomskim orožjem. Zaradi visokih lastnih izdatkov za takšno opremo si jo bodo bržkone preskrbele iz ZDA. V tej zvezi pa Dulles ni hotel prevzeti nobene obveznosti glede roka teh dobav.

Svet zunanjih, obrambnih in finančnih ministrov dežel članic Atlantskega pakta je nočjo ob koncu zasedanja objavil poročilo, v katerem je rečeno, da je Svet odobril splošna navodila za »bodoče vojaške načrte, ki bodo, kakor je rečeno v poročilu, »svodili računa o povečani moči Sovjetske zveze in o silah, ki jih ima na razpolago Severnoatlantski pakt«. Svet je nadalje potrdil, da ostane »v veljavi strateška koncepcija o napreju potisnjeni obrambi Severnoatlantskega pakta.«

Vodja indonezijske delegacije g. Harun Rašid Saleh je izjavil, da je novi način plačevanja v blagovni menjavi med Jugoslavijo in Indonezijo eden najvažnejših momentov v sporazumu. Indonezija bo začela prihodnje leto izpolnjevati svoj petletni načrt o industrializaciji. Zato je najbolj zainteresirana na uvozu železnih izdelkov, orodja in vseh vrst strojev, raznih generatorjev in pod. Nadalje je rekel, da so potekali razgovori v vzdušju pri srčnega prijateljstva. Delegacija Indonezije si je ogledala več industrijskih središč in se prepričala o velikih možnostih jugoslovanske industrije, kar je važno za našo trgovinsko menjavo.

V Port Saldu ljudje še vedno protestirajo proti okupatorju. Angliška policija demonstracije z vso brezobzirnostjo zatira. Na sliki aretacija Egiptana, ki je na improviziranem mitingu demonstriral s silko predsednika Naserja v roki. Zmečkano sliko je držal še potem, ko mu je angleški policist oklenil roko okrog vratu in so ga angleški vojniki s silo odvedli.

Kakor je v poročilu poudarjeno, so predstavniki članic Atlantskega pakta proučili mednarodne probleme. V zvezi s položajem na Bližnjem vzhodu so ministri »naglasili nujno potrebo za pogajanja o vzpostavitvi popolne in svobodne plovbe po Sueskem prekopu v smislu resolucije Generalne skupščine z dne 2. novembra. Svet se je prav tako zedinil, pravi poročilo, da je treba doseči »permanentno politično rešitev izraelsko-arabskih problemov, vključno tudi problem arabskih beguncev.«

Kar se tiče madžarskega vprašanja, je v poročilu med drugim rečeno, da je Svet »potrdil po Dulles odpotoval v ZDA

Pariz, 14. dec. (AFP). Ameriški zunanji minister Dulles je s člani ameriške delegacije, ki je sodelovala na zasedanju Atlantskega pakta, odpotoval nočjo iz Pariza v Washington.

Dulles odpotoval v ZDA

Pariz, 14. dec. (AFP). Ameriški zunanji minister Dulles je s člani ameriške delegacije, ki je sodelovala na zasedanju Atlantskega pakta, odpotoval nočjo iz Pariza v Washington.

Dulles odpotoval v ZDA

Pariz, 14. dec. (AFP). Ameriški zunanji minister Dulles je s člani ameriške delegacije, ki je sodelovala na zasedanju Atlantskega pakta, odpotoval nočjo iz Pariza v Washington.

Eden spet v Londonu

London, 14. dec. (Reuter). Predsednik britanske vlade Anthony Eden se je nočjo po tritedenskem odmoru na Jamaici vrnil v London. V izjavi, ki jo je dal novinarjem, je Eden rekel, da je »bila vlada zadnje mesece enotna« in da bo »ostala enotna tudi v bodoče«. Nadalje je Eden dejal, da je bil o vseh važnejših stvareh obveščen in da je vladalo »popolno soglasje s člani kabineta«. Potem je britanski premier izrazil mnenje, da je bila ustanovitev mednarodnih varnostnih sil OZN prelomnica v zgodovini Združenih narodov. Na koncu je poudaril, da je zdaj temeljna naloga z vsemi sredstvi usposobiti Sueski prekop za plovbo in najti končno rešitev tega vprašanja.

trebo nadaljnega prizadevanja, da bi s pomočjo Organizacije združenih narodov in pritiska javnosti vplivali na Sovjetsko zvezo, naj umakne svoje čete z Madžarskega.

Izjava Macmillana

London, 14. dec. (Tanjug). Britanski finančni minister Macmillan je po povratku s sestanka Sveta ministrov Atlantske zveze nočjo izjavil, da so bili razgovori v Parizu »zelo zadovoljivi«. Dejal je, da so govorili tudi o zmanjšanju britanskih vojaških obveznosti v Atlantskem paktu in da je po zaslugi moderne oborožitve možno občutno zmanjšati število ljudi pod orožjem.

Minister je potrdil, da skuša Velika Britanija zmanjšati svoj vojaški proračun. Na vprašanje o finančni pomoči bonnske vlade za vzdrževanje britanskih čet v Zahodni Nemčiji je Macmillan odgovoril, da so imeli v Parizu tudi o tem »zelo plodne« razgovore.

Nehru na poti v ZDA

na razgovore z Eisenhowerjem in Hammarskjöldom

New Delhi, 14. dec. (Tanjug). Indijski ministri predsednik Nehru je odpotoval danes v ZDA na uradni obisk. Dne 16. decembra bo prispel v Washington. Razen z Eisenhowerjem se bo sestel še z Dullesom in drugimi državniki. Nehru bo govoril tudi po ameriškem radiu in televiziji. 19. decembra bo imel v Washingtonu razgovor z novinarji. Dan nato bo prispel v New York, kjer se bo sestel z generalnim sekretarjem OZN Hammarskjöldom. Iz New Yorka bo potoval za dva dni v Kanado.

»Indian Express« in »Times of India« komentirata Nehrujevo potovanje ter izražata pri tem dve nasprotujoči si gledišči. Prvi pripisuje Ameriki dosledno naveličnost v zadnjih mednarodnih dogodkih. Zato časnik sodi, da bo ta obisk omogočil, da bo tudi Indija lahko »uspešneje nastopila kot sila, ki se zavzema za mirni napredek«. »Times of India« pa pravi, da od razgovorov med Nehrujem in Eisenhowerjem ni treba pričakovati preveč. Kot najkonkretniji rezultat presoja

Imre Horvath se vrača v Budimpešto

New York, 14. dec. (Reuter). Madžarski zunanji minister Imre Horvath je nočjo iz New Yorka odpotoval na Madžarsko. Ostali člani madžarske delegacije so ostali v New Yorku.

Seja Izvršnega sveta LRS

V sredo je bila seja Izvršnega sveta, ki ji je predsedoval predsednik Izvršnega sveta tovariš Boris Kraigher. Na seji je Izvršni svet obravnaval predloge uredb o organizaciji in delu Sveta za kulturo in prosveto LRS, Sveta za šolstvo LRS, Sveta za zdravstvo LRS in Sveta za socialno varstvo LRS, sprejel nekatere navedne pripombe in sklenil vrniti predloge v ponovno razpravljanje pristojnim svetom. Izvršni svet je nadalje obravnaval še vprašanja s področja plačnega sistema v gospodarstvu, vprašanje zasebne prakse v zdravstveni službi in poročilo upravnega odbora republiškega sklada za zidanje stanovanjskih hiš. Izvršni svet je na seji sprejel tudi pravila o organizaciji, nalogah in poslovanju Zavoda za proučevanje organizacije dela in varnosti pri delu

VREMENSKA NAPOVED
za soboto, 15. decembra
Precej oblačno in zamegljeno. Vmes delne razjasnitve, zlasti v severozahodni Sloveniji. V višjih predelih sprva jasno, nato narasčajoče oblačno.
Snežne razmere:
— Vrščič 40 cm. — 2: Komna 72 cm.
— Poljuka 40 cm. — 4: Tamar 40 cm.
— Dom Planica 20 cm. — 3: Celjska koča 3 cm.
— Mozirska koča 25 cm.
— 3: Koroska 85 cm. — 4: Logarska koča 15 cm. — 2: Ribniška koča 25 cm.

Nekatera vprašanja družbenega upravljanja in razvoja kmetijstva

Iz govora tovariša Mihe Marinka na posvetovanju v Kopru

Posvetovanje komunistov v koprskem okraju, ki je bilo v sredo in četrtek v Portorožu, nedvomno pomeni velik korak naprej od letošnje februarke redne letne okrajne konference Zveze komunistov. Delo članov osnovnih organizacij in komitejev iz krajev širom po vsem okraju se je na posvetovanju v glavnem odvijalo v treh komisijah: za organizacijska in politična vprašanja, za družbeno upravljanje in za razvoj socialističnih odnosov na vasi. Za razpravo v vsaki izmed omenjenih komisij so člani okrajnega komiteja pripravili izčrpane analize, ki so jih udeleženci posvetovanja prejeli že teden dni prej.

rinko je poudaril, da so v koprskem okraju tudi glede tega dosegli že lepe uspehe.

Na področju kmetijstva v koprskem okraju je še posebno pestra problematika, spremlja pa

jo precej objektivnih ovir, tako pomanjkanje sredstev in podobno, kar pa ni poglavito. Osrednja težava je tu problem subjektivne sposobnosti organizatoričnega dela in z racionalnejšim izkoriščanjem zemlje doseči napredek kmetijstva. Tu je precej zemlje brez delovnih rok, čeprav so na tem področju ugodni klimatski pogoji in kjer bi lahko z visokimi pridelki imeli velike do-

hodke. Za organizacijo takega racionalnega izkoriščanja pa so potrebna kreditna sredstva, ki jih bomo gotovo našli. Za to pa je potrebna samo organizirana sila, ki ve, da je treba začeti z modernim kmetijskim gospodarjenjem. Tudi pri tem pa je seveda izredno važno, da komunisti prav presoja položaj. Na vasi mora imeti komunist smisel za pametno gospodarjenje. S tem si bo pridobil ugled in bo lahko marsikaj dosegel tudi pri odpravljanju idejne in miselne zaostalosti, ki je še najbolj zakoreninjena na vasi. Izkušnje kažejo, da tovariši, ki se ne znajo lotiti praktičnih problemov in nastopajo kot moralni pridigarji, nimajo uspeha in se ne morejo uveljaviti.

V nadaljevanju svojega govora je tov. Marinko dejal, da je na področju kmetijstva izredno važno, da je vse delo usmerjeno v organizacijo večje proizvodnosti, smotrnejših agrotehničnih ukrepov in modernizacijo obdelave zemlje. V okviru komunale okraja pa je nujno ustanovljati podjetja, ki predelujejo kmetijske sirovine in s tem kmetovalce spodbujajo k proizvodnji. Imamo lepe primere, ko so na določenem področju gradili mlekarno, sirarno itd., in so sprva bili mnenja, da bodo ti objekti za dotični okoliš preveliki. Ko pa je bila mlekarna zgrajena, je bil dotok mleka večji, ker so bili kmetje zainteresirani na prodaji svojih izdelkov. Tak poučen primer je mlekarna v Novem mestu. Kmeta je lahko zainteresirati za proizvodnjo, če ve, da bo lahko tak proizvod prodal in če ni nevarnosti za nihanje v cenah, ki jih povzročajo trgovske špekulacije.

CIMBOLJ DOSLEDNO RAZVIJATI OBLIKE DRUŽBENEGA UPRAVLJANJA

V celoti je zelo važno — je poudaril tov. Marinko — da demokratske oblike družbenega upravljanja cimbolj dosledno razvijamo. Tako imamo stanovanjske skupnosti, hišne svete, začeljanje s potrošniškimi sveti itd. Pri teh je treba iti širše in dalje. Jasen je osnovni koncept, da na temelju doseženih uspehov v proizvodnji lahko razpravljamo in sprejemamo plane o razdelitvi in uporabi sredstev. Da pa lahko organiziramo delo, ki se nanaša na potrošnjo, pa je treba iz plačnega sklada, iz celotne kupne moči prebivalstva, zajeti v družbeno upravljanje določene pre-

RAZŠIRJENA SEJA PLENUMA CENTRALNEGA SVETA ZVEZE SINDIKATOV JUGOSLAVIJE

REALNO PLAČO delavcev in uslužbencev

naj bi zviševali vzporedno z naraščanjem proizvodnje in delovne storilnosti

Beograd, 14. dec. (Tanjug). V Beogradu se je začela dati tretja razširjena seja plenuma Centralnega sveta Zveze sindikatov Jugoslavije, na kateri bodo obravnavali vprašanja življenjskega standarda in delavske mladine ter nekatera druga organizacijska vprašanja. Plenarna seja se udeležujejo podpredsednik Zveznega izvršnega sveta Svetozar Vukmanović in državni sekretar za blagovni promet dr. Marijan Brečelj.

Ko je začel plenarno sejo, je predsednik CS ZSJ Djuro Salaj rekel, da je bila sprlo vprašanje, ki jih bodo obravnavali, seja razširjena tako, da so povabili predstavnike posameznih okrajnih sindikalnih svetov kakor tudi sindikalne oblasti, strokovnih združenj, zbornic in družbenih organizacij.

IZ POROČILA NORBERTA VEBERA

O vprašanju življenjskega standarda je poročal član sekretariata CS ZSJ Norbert Veber. V njegovem poročilu je poudarjeno, da so dani realni pogoji za izboljšanje življenjskega standarda, ker smo dosegli v gospodarskem razvoju naše dežele znaten napredek. Raven življenjskega standarda je naraščala do konca leta 1954, od začetka leta 1955 pa je naraščanje prenehalo in raven je celo nekoliko padla, kar je posledica zastaja v našem kmetijstvu, obremenitve narodnega dohodka in preseganja ravnih investicij. To je zakrivilo tudi preveliko vključevanje delovne sile v naše gospodarstvo, ki je sile narodnega dohodka, zlasti pa na delovno storilnost. Zato sindikati od začetka letošnjega leta vsestransko proučujejo to vprašanje, zato je bilo organiziranih že več anket in strokovnjaki so to vprašanje tudi temeljito analizirali.

Vse analize in ankete kažejo, da smo dosegli v stabilizaciji trga nekaj uspehov, zlasti v prometu z industrijskimi izdelki, kar je ugodno vplivalo na življenjski standard. Hkrati pa so se kmetijski pridelki ter obrtne in komunalne storitve podražile. S tem so bili najbolj prizadeti polkvalificirani in nekvalificirani delavci in uslužbenci, ker so v zadnjih dveh letih realne mezde padle povprečno za 10,5 odstotka. Ankete in analize so tudi pokazale, da se sindikalna organizacija ni dovolj ukvarjala z vprašanjem življenjskega standarda, zaradi česar je sindikalna dejavnost znatno zamrla.

Potem ko je obravnaval nekatera vprašanja investiranja in razdelitev narodnega dohodka, ki znatno vplivata na življenjski

standard, je sekretar Veber govoril o delovni storilnosti in jo povezal s plačnim sistemom. Poudaril je, da je plačni sistem ozkoma razdelitev dohodka podjetij eden najvažnejših čimbaljev, ki lahko v najkrajšem času pripomore k povečanju delovne storilnosti v sedanjih pogojih razvoja našega gospodarstva. Veber meni, da je treba upostaviti takšen plačni sistem, ki bo spodbujal proizvajalce k povečanju delovne storilnosti, da bi s tem naraščale tudi plače delavcev in uslužbencev ter njihov življenjski standard.

Ob koncu svojega poročila je Veber govoril o stanovanjskem vprašanju, ki je razen realne plače najvažnejše vprašanje življenjskega standarda. Navajal je podatke, da smo do konca oktobra letošnjega leta od razpoložljivih 25 milijard din porabili za graditve stanovanj samo nekaj nad 10 milijard. Do tega je prišlo zato, ker so se začela gradbeno dela pozno, ker je bil pozno sprejet plan in ker naša gradbeno podjetja tehnično niso dovolj opremljena.

V tezah, ki jih je Centralni svet predložil udeležencem plenarne seje, da jih prouče, je med drugim tudi predlog, naj bi realno plačo delavcem in uslužbencem zviševali vzporedno z naraščanjem proizvodnje in delovne storilnosti; naj bi izboljšanje življenjskega standarda zboljšali s zvišanjem realne plače, ne pa prek socialnih in drugih dajatev. Razen tega predlaga Centralni svet glede na sorazmerno nizko raven povprečne realne plače delavcev in uslužbencev, naj bi zagotovili 75 odstotkov tarifnih postavk v primeru, ko ni dovolj sredstev za plače, ne pa samo 60 odstotkov kakor doslej. Sindikat predlaga, naj bi se zmanjšala razlika med plačami in pokojninami, hkrati pa naj ne bi dovoljli sedanje zaostajanja pokojnin. V tezah predlaga sindikat še več drugih ukrepov za izboljšanje življenjskega standarda na področju blagovnega prometa, stanovanjske izgradnje, zdravstvene in socialne zaščite, letnega dopusta, družbene prehrane in podobno.

DNEVNA KRONIKA

Tehnična pomoč Jugoslaviji za leto 1957

Po programu tehnične pomoči ameriške vlade za leto 1957 je podeljenih Jugoslaviji 1.490.000 dolarjev. To vsoto bodo uporabili za štipendije jugoslovanskih strokovnjakov, da bi se izpopolnjevali v tujini, in sicer 240 v ZDA in 311 v Evropi. Novi program tehnične pomoči Jugoslaviji določa, da bo dobilo kmetijstvo največ sredstev — 585.000 dolarjev za izpopolnjevanje več kot 240 Jugoslovancev v tujini in za bivanje dveh kmetijskih strokovnjakov pri nas. Industrija in rudarstvo bosta dobila 464.000 dolarjev za izpopolnjevanje 158 strokovnjakov v tujini in za delo 8 strokovnjakov pri nas. Za trans-

Prvi sestanek odbora za koordinacijo industrije v Sloveniji

Včeraj je bil v Ljubljani prvi sestanek odbora za koordinacijo pri Trgovinski zbornici Slovenije. Člani odbora so na sestanku poročali o raznih dosedanjih oblikah in prijemih sodelovanja v raznih vejah industrije, ki se zlasti izražata v medsebojnih uslužnostnih dejavnostih. Hkrati so ugotovili, da nekateri predpisi in sedanja pravila zadržujejo večji razvoj sodelovanja v gospodarstvu, zlasti med industrijskimi podjetji.

V decembru 1800 ton uvoženih pomaranč

V teku je decembrska dobava 1000 ton pomaranč iz Italije in Turčije. Prve količine so že prispele, ostale pa bodo bržčas prispele v prihodnjih desetih dneh. Jugoslovanski ladji »Korana« in »Kupa« pa sta odpluli 14. decembra iz Izraela z 800 tonami pomaranč. Ladji bosta prispele na Reko v kakih petih dneh. V prihodnjih mesecih je pričakovati še večje količine pomaranč.

Z ZASEDANJA OLO TROBVLJE

Notranje zadeve, šolstvo, kultura in prosveta

Trbovlje, 14. dec. — Danes dopoldne in popoldne sta oba okrajna zbora na skupnem zasedanju, ki ga je vodil podpredsednik OLO Viktor Burkelj, razpravljala o obširni problematiki v trboveljskem okraju. V zvezi s poročilom predsednika Sveta za notranje zadeve in splošno upravo Janeza Narata, predsednikov vseh štirih okrajnih sodišč in okrajnega sodnika za prekrške so ljudski odborniki sprejeli nekaj sklepov in priporočil, ki naj veljajo kot smernice za nadaljnje delo na tem področju družbenega življenja. Tovarišica Mimica Zupančič pa je podala združeno poročilo Sveta za šolstvo, Sveta za prosveto in

S SEJE SVETA ZA ZDRAVSTVO

Ne svežnji pogodb, marveč družbeno upravljanje

Tudi pri protituberkuloznih dispanzerjih sveti državljano — Treba je preprečiti neprestano nihanje cen zdravstvenim storitvam — Budžetiranje bi pomenilo korak nazaj

Ljubljana, 14. decembra. Kako naše protituberkulozne dispanzerje čim bolj približati prebivalstvu — to je bilo eno izmed glavnih vprašanj dopoldanskega dela včerajšnje seje Sveta za zdravstvo LRS, ki je razpravljala o osnutku uredbe o organizaciji in delu teh dispanzerjev.

V Sloveniji bdi en dispanzer nad zdravjem približno 30.000 prebivalcev, kar je med največjimi svetovnimi povprečji. Toda več kot polovica teh dispanzerjev ne ustreza niti minimalnim strokovnim zahtevam, n. pr. nimajo lastnih prostorov, ločenih od zdravstva ali ostalih ustanov s posebnim vzhodom, rentgenskega prostora nimajo zaščitenega po predpisih itd. Najbolj pa primanjkuje zdravnikov-fiziologov in medicinskih sester, predvsem za patronažno službo. Tako so določila osnutka uredbe uperjena predvsem v to, da bi sicer zadosti goste mreže dispanzerjev najpozneje v teku enega leta rešili najhujših im-

provizacij in jih postopoma izpopolnjevali. Popoldne so na seji obravnavali ugotovitve komisije za finančno-ekonomska vprašanja. Čeprav ta komisija pri Svetu še ne deluje dolgo, je vendar začela številna vprašanja gospodarjenja naših zdravstvenih ustanov, zlasti bolnišnic — vprašanja, ki jih je svetilniški svet predložiteljito temeljito jemal v precep. Predvsem so si bili člani Sveta soglasni, da je po dveh letih samostojnega financiranja že čas prenehati z neprestanim izpreminjanjem cen zdravstvenih storitev. Upravni odbor in sveti naj bi po predloženem sprejemom zaključnega računa vse svoje gospodarjenje v prihodnjem letu temeljito preverili in postavili take cene zdravstvenih storitev, ki bi veljale vse leto.

Podobno, kakor je bilo pri stanovanjskih zgradbah, je tudi pri zdravstvenih ustanovah vprašanje amortizacijskih skladov rešeno dokaj nesmotrno, vsaj v sedanjem položaju; medtem ko imajo novozgrajene ustanove velike amortizacijske sklade pa malo izdatkov s popravili, stoji to pri starih zdravstvenih zgradbah na glavi, saj imajo le-te kljub načim popravilom izstrojenih prostorov in opreme neločljivo amortizacijske sklade. Svet o tem sicer ni odločil, z velikim zanimanjem pa je poslušal predlog, da naj bi iz pribitka amortizacijskih skladov pri novih ustanovah ustanovili nek izravnalni sklad v republiškem merilu.

PAVŠALNO PLAČEVANJE ZDRAVSTVENIH STORITEV
Najbolj je »razburila duhove« obravnava predloga Zveznega sveta za socialno zavarovanje o pavšalnem plačevanju zdravstvenih storitev. Po ugotovitvah socialnega zavarovanja je plačevanje posameznih zdravstvenih uslug marsikje privedlo do tega, da je ambulanta z dobrimi zdravniki, ki so bolnikom po drugem, tretjem pregledu postavili diagnozo in predpisali zdravila, imela slabši finančni uspeh, kakor tista ambulanta, kjer so bolniki naročili skoki tedne celo mesec, dva, pa mu še niso postavili diagnoze in ga začeli zdraviti. Razen tega zavarovanje meni, da sedanji način podrobnega obračunavanja zdravstveni

Revizija invalidskih pokojnin

Izvršni odbor skupštine Zveznega sveta za socialno zavarovanje je sprejel sklep o reviziji invalidnin in invalidskih pokojnin za ljudi, mlajše od 35 let. Odbor namreč sodi, da so za ljudi objektivne možnosti, da se zaposli, prav tako pa so možnosti, da se tudi za medicinsko in poklicno rehabilitacijo teh invalidov. V začetku leta 1956 je bilo v Jugoslaviji 200.000 invalidov dela. Pri 87% teh ljudi je invalidnost posledica bolezni, 13% pa so postali invalidi zaradi nesreče pri delu.

Sprilo vsega tega in zaradi sistematične ideološko-vzgojne dejavnosti med komunisti v zadnjih desetih mesecih je bila razprava v vseh treh komisijah nenavadno živa, sproščena in povečini osredotočena na iskanje vzrokov raznih pomankljivosti in utiranja poti na bolje. Med približno 300 zbranimi komunisti jih je skupaj 86 obravnavalo bolj ali manj važna vprašanja, od rešitve katerih je odvisna nadaljnja udržiteljnost organizacij ZK, uspešnejše družbeno upravljanje in hitrejši razvoj socialističnih elementov na vasi. Predvsem pa je moč trditi to, da je že vzdušje na posvetovanju jasno razkrilo bistveno zboljšanje razmer v okraju v primerjavi z obdobjem pred kakim podgum letom in še prej.

Da pa bi bilo delo organizacij ZK še smotrnejše in plodnejše, so na posvetovanju razen dokaj temeljite analize letos storjenega sprejeli tudi vrsto zaključkov in napotkov, ki bodo dobrodošli pri razvijanju ideološko-politične, organizacijske in samoupravne dejavnosti na terenu do prihodnje redne okrajne konference v začetku prihodnjega leta.

Udeleženci posvetovanja so ob zaključku te plodne in pomnjenju vseh zelo koristne razprave naslovili pozdravne brzojavke generalnemu sekretarju ZKJ Josipu Brožu-Titu in Centralnemu komiteju ZKS.

Četrtekovega dela posvetovanja komunistov koprskega okraja se je udeležil tudi sekretar CK ZKS Miha Marinko.

Iz govora tovariša Mihe Marinka

Tovariš Marinko je uvodoma govoril o vlogi Jugoslavije v sedanjem mednarodnem stanju in o velikih uspehih, ki so jih v zadnjem času dosegli na področju koprskega okraja. Pri tem je poudaril, da ti uspehi ne bi smeli nikogar, zlasti pa komunistov, uspraviti. Ti uspehi naj bodo delovnim ljudem in komunistom tega področja v spodbudo, da bodo še v večjem poletju reševali probleme, ki vsekakor niso majhni.

Nadzorniška služba

Organizacija in delo v rudnikih sta v zadnjem času vse bolj v ospredju, ker potrebuje gospodarstvo vse več premoega. Na proizvodno in premoegovnih vplivajo mnogi faktorji. Naj omenim enega, sicer ne najpomembnejšega, pa vendarle zelo pomembnega. Tudi najbolj tehnični štab ne more uspešno voditi rudniškega obratovanja brez praktično in teoretično solidno izurjenih srednjih strokovnjakov, predvsem jamskih nadzornikov. Prav teh pa v rudarstvu precej manjka.

Jamski nadzornik lahko postane rudar, ki je delal kot vozač in učni kopač najmanj pet let. Po tej dobi postane pravi kopač in ima dovolj praktičnih izkušenj, da lahko gre v nadzorniško šolo. Skupno je torej potrebnih najmanj sedem let strokovnega dela za kvalifikacijo jamskega nadzornika. Samo strokovnjak lahko prouči, kako pomembno je delo izkušenega jamskega nadzornika pri odkopu. Po določilih pravilnika o higiensko-tehnični zaščiti mora nadzornik v osemih urah večkrat pregledati delovno mesto. Ta predpis smo pozveli iz predvojnih splošnih rudarskih predpisov, ki so veljali od leta 1953. Pred tem pa so bili v veljavi celo predpisi, ki so nalagali jamskim nadzornikom, da morajo vsako delovno mesto vsaj dvakrat pregledati v osemih urah. Tak pregled je potreben, da ugotovi varnost dela in tehnične možnosti kopa.

Pri nas imamo rudniška podjetja, ki popolnoma razumejo pomen nadzorniške službe, precej pa je tudi takih, ki menijo, da lahko službo nadzornika opravlja tudi vsak izkušen kopač brez nadzorniške šole. To dokazuje tudi skromno število absolventov, ki so doslej obiskovali šolo za rudarske nadzornike. Od leta 1945 do danes je to šolo absolviralo skupno 170 rudarjev. Nekateri izmed njih so jamski nadzorniki, precej pa jih je prevzelo druge

vodilne dolžnosti v rudnikih po vsej državi.

V Sloveniji imamo samo eno šolo za rudarske nadzornike, v katero se lahko vpíše letno šestdeset rudarjev. Če vzamemo, da se jih vsaj 40 potem vrne na delo v rudnike za jamske nadzornike, potem bi morali v teh desetih letih vzgojiti najmanj 400 jamskih nadzornikov. Kot vidimo, pa jih je ta šola dala samo 170. Kje so vzroki, da šola ni bila popolnoma izkoriščena, oziroma da nismo vzgojili dovolj teh tako potrebnih kadrov za rudarstvo, ki konec koncev lahko precej vplivajo na organizacijo dela?

V nadzorniško šolo prihajajo že starejši rudarji; mnogi izmed njih imajo svoje družine in torej ne morejo sami kriti stroškov šolanja. Zato je opis v to šolo predvsem odvisen od štipendij podjetij. Podjetja pa, kot smo rekli, ne cenijo dovolj pomembnosti teh kadrov in zato tudi ne podeljujejo dovolj štipendij.

Mnogi strokovnjaki menijo, da bi bilo treba nadzorniško službo izkoristiti in izboljšati. To pa je odvisno od števila šolanih nadzornikov, le-ti pa spet od štipendij. Zato bi lahko upravičeno pričakovali, da bodo podjetja podeljevala več štipendij, saj je to najboljše investicija, ki se v obratovanju pozneje dobro obrestuje.

Kot smo že omenili, obstoječa nadzorniška šola ni popolnoma izkoriščena, vendar se pojavljajo težnje, da bi ustanovili še dodatno nadzorniško šolo, za katero bi bile potrebne nove investicije in novi stroški. Zato bo prav, če tokrat opozorimo, da bi najprej morali izkoristiti obstoječo nadzorniško šolo, saj bi dve podobni šoli s premajhnim številom študentov pomenili le nekoristno razmetavanje denarja. Ta sredstva raje porabimo za štipendije, tako da bomo prihodnja leta dobili čim več šolanih jamskih nadzornikov, ki nam bodo pomagali, da bomo lahko proizvodnjo v rudnikih še bolj organizirali. L. Z.

Iz govora tovariša Mihe Marinka

na posvetovanju v Kopru

(Nadaljevanje z 2. strani)
 sezke, ki med prometom nastajajo. Stvar organov družbenega upravljanja je, kako naj se izkorišča dobiček iz trgovine in kako stanarino, ki jo plačujejo koristniki stanovanj. Potrošniški sveti, ki bi jih imeli na bazi terenske detaljistične trgovine, naj bi skrbeli, kako upravljati in izkoriščati dobiček iz nadrobne trgovine. Marsikaj se da tukaj kombinirati. Običajno so potrošniki in najemniki stanovanj na določenem terenu isti državljani. Formalno, zaradi evidence in njegovega izkoriščanja, sicer lahko ločimo stanovanjski sklad ter sredstva iz dobičkov v detaljistični trgovini, lahko pa jih kombinirano uporabljamo.

Ko je tov. Marinko govoril o možnostih kombiniranega sodelovanja in uporabe sredstev, ki dotekajo od dobička v detaljistični trgovini in od stanarine, je dejal, da bo prav, če stanovanjskega sklada ne uporabljamo samo za tekoča popravila in vzdr-

ževanje hiš, pač pa da jih uporabljamo, da bi dosegli zboljšanje življenjske ravni, ustvarili večje kapacitete obrtne dejavnosti in občuten padec cen obrtnih uslugam. Pri tem je dejal, da se bodo oblikovali stanovanjski in potrošniški sveti, ki bodo dokaj blizu drug drugemu po svoji dejavnosti, često pa bodo v njih eni in isti ljudje. Ti razlogi bodo morali tudi vplivati na politiko razpolaganja s sredstvi teh organov družbenega upravljanja, ki bodo morali vsklajevati porabo teh sredstev.

Tov. Marinko je nato opisal nekatere pojave v potrošniških svetih, n. pr. da skušajo tu in tam vplivati na poslovodje, naj znižajo cene, vendar pa bodo tudi ljudje v takih potrošniških svetih kmalu lahko spoznali, da dosti nižja cena od povprečja, ki

ga dopuščajo trenutna kupna moč in potrošniški skladi, ni potrošniku v korist. Po drugi strani pa bodo potrošniki in tudi sveti bolj razumeli, da je še vedno bolje, če bo cena sicer povprečna, da pa poslovalnica solidno posluje in da gre njen dobiček za gradnjo pralnic, za nabavo sanitarnih naprav, otroških vrtecev, mlečnih restavracij, kuhinj in podobnega, kar je zlasti zelo potrebno zaradi zaposlenih žensk.

Tov. Marinko je nato govoril tudi o potrošniških svetih v grosistični trgovini. Dejaj, da si je težko predstavljati, kako bi potrošniki mogli neposredno vplivati na grosistično trgovino. Moral bi zagotoviti, da bi dosegli nižje cene agrarnih pridelkov, dobiček, ki ga grosistična trgovina ustvarja, pa naj bi predvsem uporabili za ureditev trgovine v korist potrošnikov. Te dobičke naj bi namenili predvsem za nabavo kamionov, za opremo trgovin, skladišč, skratka, za nabavo sredstev, s katerimi bi zagotovili čim cenejše

poslovanje trgovin. Tov. Marinko je dejal, da je sploh čudno slišati o delavskih svetih v grosističnih trgovinah. Resno se je treba vprašati, kako morejo biti delavski sveti v grosističnih podjetjih, če so v njih večinoma zaposleni predvojni trgovci. Razen tega je trgovina samo posrednik, ki ničesar ne proizvaja. Vendar pa, ker se prav v grosistični trgovini ustvarjajo dokajšnji presežki, je važno, da imajo tudi le-te neke vrste družbene organe, ki skrbijo, da se presežki uporabljajo v korist proizvajalcev in potrošnikov kot celote.

Na koncu je tov. Marinko dejal, da bomo morali v naslednjih letih čimbolj povežati materialno zainteresiranost proizvajalcev z organi družbenega upravljanja in da bomo lahko tako hitreje reševali vprašanje življenjskega standarda. Dejaj, da je produktivnost pri nas še zelo nizka zaradi absurdnosti plačnega sistema in da je treba čim hitreje revidirati plačni sistem in predpise o njem. Na koncu je še poudaril, da je treba predvsem delati na smotrni organizaciji podjetij in skrbeti za pravilno delitev sredstev.

Spoštovanje sočloveka

Kdor rad prebira male oglase v naših časnikih, je minule dni bral zanimiv preklíc in obžalovanje izrečenih žaljivih besed.

Nas ta hip zanima, kdo je tisti oglas s polnim imenom podpisal. Veseli nas, da je tako dobila svoj epilog drobna in vsakdanja zgodba s ceste, podobna številnim drugim, ki pričajo ne le o pomanjkanju takta in strpnosti v medsebojnih odnosih, temveč o surovosti in pomanjkanju osnovnega spoštovanja do sočloveka.

Naj zgodbo obnovimo: Dijak XY je hotel na avto-bus. Toda ta je menda že potegnil ali pa se v znikni ni več dalo čakati. Potnik N. N. je opozoril voznika na dijaka, češ še tega naložimo. Voznik da ne. Potnik N. N. tega ni mogel razumeti. Voznik ga je potem poskušal prepričati z različnimi neizbranimi in žaljivimi izrazi. Kako se je potem vsa stvar odvijala — ali je potnik N. N. določil ali zagrozil s tožbo, nam ni znano. Brali smo le oglas z naslednjo vsebino:

Preklícujem žaljive besede, ki sem jih izrekel tovarišu N. N. ob priliki, ko se je upravičeno zavzel za nepoznanega otroka, katerega nisem sprejel v avto-bus. (Sledi podpis)

Tako je prav. Kakor je ta stvar s preklícem žalostna in žalostna pot do poravnave, je vendarle pozitivna. Preklíc v časniku pač ne pomeni le poravnave z užaljenim potnikom. To je poravnava z vsemi potniki, ki so bili tedaj v avto-busu, z vso javnostjo, saj tak odnos in tak način žali vsakogar, žali družbo, ki je eno izmed njenih osnovnih načel: spoštovati človekovo dostojanstvo.

(Prav bi bilo, če bi takt in podobni primeri končali na enak način. Nobena »lepa noč«, kopica dela, še najmanj pa pljuskal »prepričati« z različnimi neizbranimi in žaljivimi izrazi. Čiti grobosti in surovosti.)

S. L.

PRISPEVEK K RAZPRAVI O DRUŽBENI PREHRANI

Cene niso pretirane, kalorična vrednost hrane pa je nizka

V menzah je kvaliteta obrokov odvisna od dobrega gospodarjenja, zniževanja režije in iznajdljivosti pri nabavah

Številni vlaki iz raznih smeri vozijo skozi Ljubljano. Marsikomu je prav naše glavno mesto cilj potovanja, kjer se mora zadržati dan, dva, da popravi to in ono. Ob taki priložnosti se obiskovalec Ljubljane navadno vpraša:

»Kam bi na kosilo, kam na večerjo, da bi ne bilo predrago?«

Morda še bolj kot potnike, ki jih pripelje pot v Ljubljano, tarejo take skrbi tiste Ljubljančane, ki nimajo družine, ali pa je zaposlena tudi žena. Navadno se odločijo za to ali ono menzo, taka odločitev pa ni vedno lahka, ker je treba razen dobrih strani upoštevati tudi senčne.

Obiskali smo nekaj večjih ljubljanskih menz. Pogovorili smo se najprej z upravniki in zvedeli o vsaki menzi nekaj splošnih podatkov.

REZIJSKI STROŠKI SO V RAZNIH MENZAH DOKAJ RAZLIČNI

Ljudska kuhinja: Tu dnevno razdeljuje največ obrokov in sicer opoldne okrog 2500, zvečer pa okrog 1400. Kvaliteta hrane je različna in se ravna po ceni. Najdražje kosilo z juho, mesom, dvema prikuhami in solato stane 69 dinarjev, cenejša, tudi z mesom, 55 din in brez mesa 34 dinarjev. Večerje pa imajo po 55 in 34 din. Menza zaposluje skupaj 55 ljudi, vsa živila pa nabavljajo izključno pri grosistih. Rezijski stroški znašajo v odnosu na stroške za živila okrog 20%.

Menza v Domu sindikatov: promet je tukaj manjši, ker so tudi prostori tesnejši ter dnevno razdelijo okrog 800 kosil in 250 večerij. Zaposlenih imajo 22 uslužbencev, režija z vsemi datjavami znaša 25 do 30%. Kosilo brez mesa stane 45 dinarjev, srednje kakovosti 63 in prve kategorije 130 din, večerja pa stane 45 dinarjev. Slučajni obiskovalci, ki niso v menzi abonirani, pa plačajo za vsak obrok deset dinarjev več.

Osrednja študentska menza: tu se hranijo skoraj izključno študenti in dijaki ljubljanskih visokih in srednjih šol. Opoldne imajo okrog 1800 gostov, zvečer pa okrog 800. Kosilo stane 65 dinarjev, večerja pa 50 dinarjev. Režija je nizka, 14 do 18%, ker imajo zaposlenih samo 35 ljudi, pri postrežbi in garderobi pa pomagajo študenti sami, zaradi česar je potem hrana lahko boljšata. Nekaj časa je menza dobivala dotacijo, sedaj pa so to ukinili, ker razdeli tisti denar študentska organizacija med študente, ki so potrebni pomoči.

Restavracija v Delavskem domu: to že ni več tipična menza, ker imajo le 40% abonentov, ter strežbo po jedilnem listu. Povprečno razdelijo dnevno okrog 450 kosil po 75 dinarjev, okrog 100 kosil po 140 dinarjev ter 350 do 400 večerij po 50 dinarjev. Uvedli so tudi enolončnice po 25 dinarjev. Z ozirom na značaj obrata je režija višja, saj znaša 45 do 50%.

KALORIČNE VREDNOSTI HRANE NE PRERACUNAVAJO

Za primerjavo med posameznimi menzami ne zadostuje vedeti zgolj ceno obrokov. Poznat bi morali tudi kalorično vrednost hrane, le-te pa z izjemo Osrednje študentske menze ne preračunavajo redno. V študentski menzi znaša kalorična vrednost kosila in večerje 2800 kalorij, v Delavskem domu so jo izračunali pred nekaj meseci ter je kosilo vsebovalo 2116 kalorij, kolikor lahko presodimo na oko, pa tudi v Ljudski kuhinji kalorična vrednost hrane ni večja kot v študentski menzi. Po tem lahko zaključimo, da vrednost hrane ne odgovarja povsem zahtevam zdrave prehrane, saj je kalorična vrednost lahko rečemo prenizka za okrog 500 kalorij. Vsekakor bi bilo prav, če bi vsaj v večjih obratih redno vodili evidenco o kalorični vrednosti, saj vzame tako preračunavanje le malo časa, vendar pa pekaže napredek oziroma nazadovanje v pripravljanju prehrane.

NEKAJ IZJAV UPRAVNIKOV MENZ

Razen splošnih podatkov so nam upravniki povedali še nekaj posebnosti svojih menz.

Upravnik Osrednje študentske menze za našo veliko menzo je zelo koristno, da imamo prostorno skladišče, kjer shranimo živila, ki si nabavimo v najugodnejšem času. Ne mogli bi nuditi tako dobre in kvalitetne hrane, če ne bi imeli zvez z nekaterimi podjetji, ki nam po ugodnih cenah prodajo izdelke, kadar nastane pri izvozu kakšen zastoj. Ko je Ljudska kuhinja uvedla enolončnice, je odšlo tja tudi precej naših študentov. Premišljevali smo, če ne bi kazalo nekaj podobnega uvesti tudi pri nas. Vendar smo menili, da bi cenene enolončnice marsikdaj zapeljale študente, da bi se odrekli na račun prihrankov kvalitetnega kosila, enolončnica pa je za mladega človeka premočno izdatna. Zato smo raje uvedli po isti ceni troje vrsto kosil, tako da lahko gostje izbirajo po svojem okusu in dejansko se je število abonentov po tej izboljšavi močno povečalo.

Upravnik Ljudske kuhinje: »Naša kuhinja nima dotacij in le velikiemu prometu se moramo zahvaliti, da

Ljudsko revljo Prešernove družbe

OBZORNIK

dobite v vseh knjigar-nah, kioskih, trafikah

lahko nudimo kolikor toliko dobro hrano za razmeroma nizko ceno. Dekleta, ki pomagajo v kuhinji, hkrati tudi strežbo, da je režija čim nižja. Upamo, da so naši abonenti z menzo zadovoljni.

Upravnik menze v Domu sindikatov: »Najbolj nas tare pomanjkanje prostora, zaradi česar morajo gostje čestokrat čakati, da dobe mesto, pu bi to čakanje omilili, smo sedaj nastavili nekaj deklet za postrežbo. Hrana nam nekoliko pocieni to, da imamo lastno ekonomijo, kjer pridelamo veliko del ozimnic ter redimo prašiče. Ker kupujemo živino sami v zadrugah, nam to pocieni meso za 40 do 50 din pri kilogramu.«

Upravnica restavracije Delavski dom: »Naš obrat je bolj restavracija kot menza, zato tudi ne izdatimo abonentov blokov za hrano, temveč denarne bone z 10% popustom. Tudi abonenti si lahko izbirajo hrano po naročilu. Mnogim smo ustregli z uvedbo enolončnic, po katerih je povpraševanje zlasti proti koncu meseca.«

KAJ PA PRAVIJO ABONENTI?

Upokojenec, ki se hrani v Ljudski kuhinji, nam je povedal, da je s hrano zadovoljen. Všeč mu je zlasti to, da si z juho postreže sam iz skupne skleda. Dejaj je, da ni prikrajšan tudi, če pride nekoliko kasno. V takem primeru je juha sicer na dnu skleda nekoliko manj mastna, zato pa gostje zakuhana. Nameščene, ki je v Domu sindikatov, se je potožil zlasti na gnečo ter dejaj, da je skrajno neprijetno, če vidi, da nekdo nestropno čaka na njegovo mesto, medtem ko je. Studentje, ki se hranijo v menzi na Miklošičevi cesti, so po vrsti pohvalili uvedbo treh različnih kosil, češ da je tako ustrezno tudi različnim okusom. Ni jim pa prav, da so bloki vezani na datum, saj morajo dan poprej odjaviti kosilo, če nočejo, da jim blok zapade. To je morda res majhna neugodnost, vendar pa ima tudi upravnik menze prav, ko je dejaj, da je pred uvedbo takih blokov nihalo število obrokov včasih tudi za 800. Bili so stalno v skrbeh, če bodo morali hrano zavreči, kar bi le-to podražilo. Z uvedbo blokov pa so se temu izognili.

M. N.

RAZGLAS

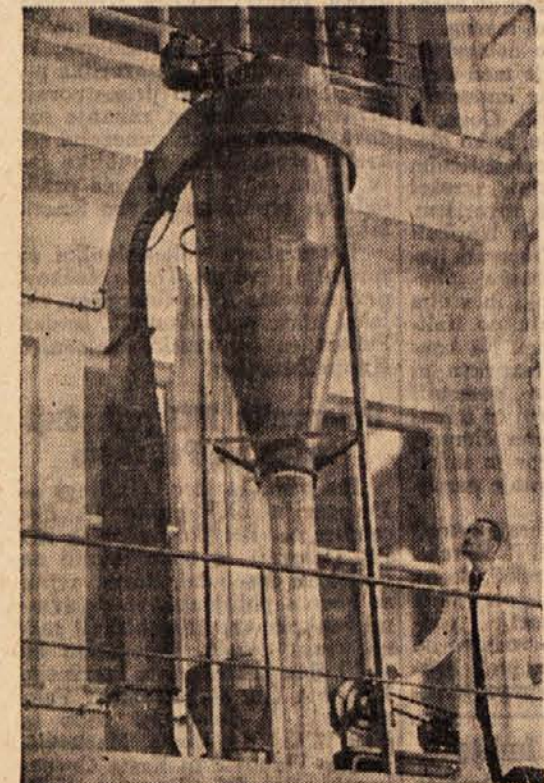
Prebivalstvo območja občine Sentjur pri Celju, kakor tudi vse druge interesente izven tega območja obveščamo, da so na gospodarskem odseku občinskega ljudskega odbora Sentjur pri Celju na vpogled predvideni zazidalni okoliši za te-le kraje:

- Sentjur pri Celju in Podgrad
- Grobčno (del) in Stopče
- Slivnica pri Celju in Voglajna
- Gorica pri Slivnici
- Dramlje
- Šentilj pri Dramljah
- Ponikva
- Hotunje

Priporočamo gradbenim interesentom, kakor tudi drugim zainteresiranim, da se predlo-gore pregledajo in podajo svoje morebitne pripombe, ker po izdaji odloka o osvojenih gradbenih okoliših izven teh ne bo mogoče graditi.

Rok za ta ogled je od 15. decembra 1956 do 30. decembra 1956

4616

Aparat za klasifikacijo azbesta je najnovejša pridobitev Zavoda za proučevanje gradbenega materiala

Bivši uvoznik se pripravlja na izvoz

Začela se je prva industrijska proizvodnja azbesta — 500 milijonov deviznih dinarjev dano letno za uvoz azbesta, ki ga bomo začeli sami izvažati

V Ljubljani so se nedavno zbrali strokovnjaki za industrijsko proizvodnjo azbesta in uporabniki te važne industrijske surovine iz Beograda, Zagreba in Ljubljane. Obravnavali so vsa vprašanja v zvezi s proizvodnjo in potrebami naše industrije ter možnostmi domače proizvodnje. Največ so govorili o dosedanjih ugotovitvah, analizah in osem let trajajočem znanstvenem proučevanju azbesta.

Doslej smo uvažali za potrebe naše industrije letno za kakih 500 milijonov deviznih dinarjev azbesta. Do tega je prišlo zato, ker nismo imeli usposobljene domače industrije za predelavo azbesta. Najnovejša raziskave in njihovi uspehi kažejo, da imamo vse pogoje, da zgradimo lastno industrijo za pridobivanje in predelavo azbesta. Tako bomo ne le nehali uvažati azbest, marveč ga bomo lahko celo izvažali.

POVPRAŠEVANJE PO AZBESTU CEDALJE VEČJE

Začelo se je leta 1948. Pogajanja o uvozu azbesta iz vzhodnoevropskih dežel v Jugoslavijo so bila pretrgana. Naša industrija se je znašla v težavnem položaju. Naša mlada industrija je potrebovala čedalje več azbesta. Tovarne motorjev, kotlov, vagonov letal itd., brez njega niso mogle obratovati. Povsod je bil azbest potreben tudi za izolacijo. Letno smo ga potrebovali 4000 do 5000 ton, deviz pa nismo imeli. Tedaj so se začela še bolj intenzivna rudosledna dela v naših rudnikih: v Bosanskem Petrovem selu, v Bogoslovcu in Korlači, zlasti pa na področju bogatih ležišč v Stragarjih pri Kra-gujevcu.

BO — NE BO ...

Prednost smo dali azbestu v Stragarjih. Domači azbest so začeli predelovati v Anhovem, kjer izdelujejo azbestno-cementne izdelke — salanit. Minevali so meseci, leta. Tovarne so se pritoževale, intervenirale, strokovnjaki pa so se posvetovali in kimali z glavjo. Uspehi niso bili zadovoljivi. Stvar ni šla. Reklji so, da naš azbest ni dober in da se moramo nasloniti na uvoz iz tujine. Toda upostavili smo posebno zvezno komisijo, ki je začela v Splitu proučevati azbest doma, čega izdelka. In kmalu se je mnenje spremenilo, strokovnjaki so ugotovili, da se da iz naše rude pridobivati dober azbest. Začeli so ga natančno proučevati.

V sobici Zavoda za proučevanje gradbenega materiala v Ljubljani so vsak dan polnili epruvete in steklene posode z azbestom. Laboratorijske raziskave so pokazale, da je naš azbest po kakovosti enakovreden uvoženemu. Nekega dne je začel v kleti tega zavoda obratovati strojček za industrijsko izdelavo azbesta. Azbest iz Stragarov je preстал preizkušnjo. Led je bil prebit in takoj so se začele priprave na obsežnejšo industrijsko proizvodnjo azbesta. Šlo je počasi, potrebna je bila previdnost, toda pot je bila zanesljiva.

Tako je začel pred nekaj meseci v Medvodah obratovati prvi večji stroj za predelavo azbesta. Strokovnjaki pravijo, da je to še zmerom poskusna proizvodnja. Prve izdelke so poslali vsem interesentom v državi s prošnjo, naj pošljejo svoje pripombe in mnenja o kakovosti doma izdelanega azbesta. V štirih mesecih je prišlo več sto odgovorov z različnimi pripombami in mnenji. Vsi se v glavnem strinjajo, da naš azbest po kakovosti ne zaostaja za uvoženim.

NEIZCRPNA LEZIŠČA AZBESTNE RUDE V STRAGARIH

Ker so se prvi poskusi zelo dobro obnesli, so se takoj začele priprave na industrijsko proiz-

Zdravstvena postaja Pragersko razpisuje naslednji delovni mesti za: **zobozdravnika ali zobarja** (dentista) kot šefa zobne ambulante **zobno inštrumentarko**

Osnovna plača po uredbi, dopolnilna po tarifnem pravilniku zdravstvene postaje

Prošnje vložite do 25. decembra 1956 — Nastop službe začel 1. januarja 1957

vodnjo v mnogo širšem obsegu. Strokovnjaki že pripravljajo načrte za graditev tovarne azbesta v bližini rudnika v Stragarjih. Tam so ležišča azbestne rude skoraj neizčrpna in ruda je zelo bogata na azbestu. Pomanjkanje azbesta na svetu pa je tako veliko, da strokovnjaki že pripravljajo proizvodnjo sintetičnih azbestnih vlaken. Mi ga potrebujemo letno kakih 7000 ton. Z razvojem pa naraščajo tudi potrebe po azbestu. Ze sedanja proizvodnja v Medvodah je zmanjšala našo potrebo po uvozu. Ko bo zgrajena tovarna v Stragarjih, se bo domača proizvodnja tako povečala, da bomo ne le krili potrebe domače industrije, marveč bomo začeli azbest tudi izvažati na tuje trge.

K. Makuc

GOSPODARSKE vesti

● Vsa zahodna Evropa v težavah zaradi Suez. Posledice suezske avanture so prizadele ne samo Anglijo in Francijo, marveč tudi vse države Zahodne Evrope. Ne gre samo za drastično omejitev avtomobilskega prometa, težave so se pokazale tudi pri obratovanju industrije, ki v veliki meri uporablja mineralna olja za pogonsko sredstvo. Kakor vse kaže, je najbolj prizadeta Danska, kjer je polovica industrije navezana na pogon z mineralnim oljem. Švedska krije z mineralnim oljem 40% svoje potrebne energije, Italija 32%, Svica 23%, Francija 22%, Velika Britanija 15% in Nemčija 9%. Po ugotovitvah Organizacije za evropsko gospodarsko sodelovanje bo Zahodna Evropa v prihodnjem obdobju z lastno proizvodnjo nafte, z zamudnim dovolom iz Srednjega vzhoda okrog Afrike in z dobavami po starih pogodbah iz Amerike lahko krila le 60% normalne potrebe nafte. Za kritje primanjkljaja bi morala Amerika (ZDA in Venezuela) povečati svojo proizvodnjo za 85 milijonov ton letno, kar pa se da doseči le v nekaj mesecih. Zato računajo v prihodnjih mesecih le s kritjem potreb v višini 75%. Glavna naloga Organizacije za evropsko gospodarsko sodelovanje bo zdaj, da se razpoložljive

količine nafte čim pravičneje razdele med včlanjene države, upoštevajoč za vsako državo pomen mineralnega olja in skupni preskrbi z energijo. Navzlic znatni lastni proizvodnji je prišla v težave tudi Avstrija, in to predvsem zaradi tega, ker so izostale potrebne uvozne pošiljke kurilnega olja. Avstrijska vlada se je obrnila na sovjetsko vlado, da bi bila za nekaj časa oproščena dobav nafte v smislu mirovne pogodbe. Sovjetska zveza je ustregla želji Avstrije, ki bo po doseženem sporazumu zmanjšala izvoz nafte v Sovjetsko zvezo v prihodnjih treh mesecih za 100.000 ton.

● Uran v Argentini. Predsednik argentinske komisije za atomsko energijo je te dni v zvezi s pogajanjem za nakup atomskega reaktorja izjavil, da so na vzhodnem pobočju Andov doslej odkrili že 150 področij z uranov rudo in je zdaj v obratu že deset takih rudnikov. V nekaterih izmed teh rudnikov pridobivajo rudo, ki daje 10 do 30 kg urana na tono, v povprečju na računajo, da bodo ugotovljena nahajališča dala okrog 4 kg urana na tono rude, kar je po dosedanjih izkušnjah izredno ugodno, saj izkoriščajo na pr. na Švedskem uranovo rudo, ki daje samo 0,2 kg urana na tono rude.

OB 25-LETNICI TRBOVELJSKE »ZARJE«

S pesmijo v revirju

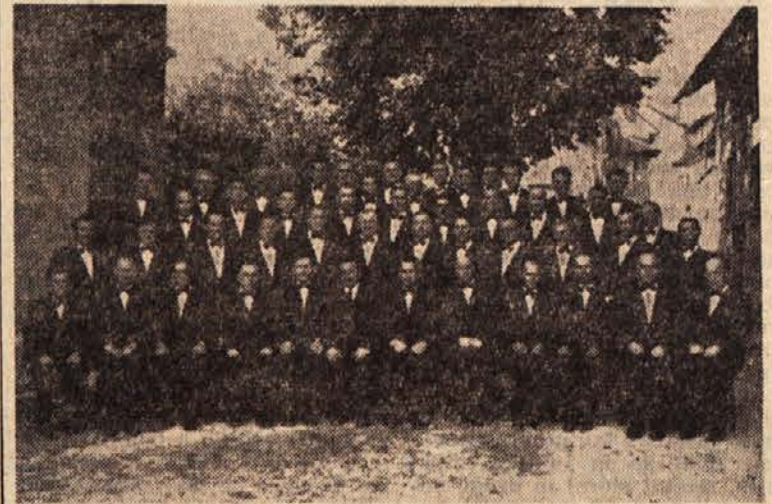
Trbovlje, 15. dec. — Z drevesnim slavnostnim vokalnim koncertom, ki ga bo vodil dirigent in skladatelj Jože Skrinar, bo trboveljsko pevsko društvo »Zarja« (Svoboda-Center) praznovalo 25-letnico svojega obstoja. V izbranem sporedu bo zbor izvajal zahtevne skladbe slovenskih avtorjev, v drugem delu koncerta več vokalnih skladb, ki so jih »Zarja« posvetila skladatelju Zorko Prelovcu, Oskar Moll in Radovan Gobec. S slavnostnim koncertom bodo vrli in poštovni pevci stopili v drugo četrtletje plemenitega kulturnega dela, ki ga je doslej »Zarja« opravljala v trboveljskem rudarskem in delavskem središču.

Ko so pred 25 leti rudarji in delavci v rudniški kantini na Dobrni na pobudo Jožeta Rotarja ustanovili skromno pevsko društvo »Zarja«, si najbrž niso mislili, da bo »Zarja« prehodila tako dolgo pot in se slednjič povzpela v najuglednejši moški pevski zbor v zasavskih revirjih. Preprosta pesem je združila preproste ljudi, ki so radi zapeli v hudi in veseli uri, ki so radi zapeli tudi takrat, ko drugače ni bilo mogoče povedati, kar je delovnega človeka tiščalo in bolelo, kar ga je gnalo v upor zoper bridke čase v trboveljski dolini. Kakor je bila namera plemenita, človeška, tako je tekla »Zarja« pot od leta do leta. Iz malega zbora je rasel pogum, bolj ko so Trbovlje z notranjim ognjem razgrevali prvi nastopi »Zarjanov«, bolj se je »Zarja« uveljavljala v revirjih, čeprav ni bila takrat edini pevski zbor.

Od nastopa do nastopa je rasel ugled mladega društva, iz Trbovelj do Hrastnika in Zagorja, potlej pa širše in širše. Če ni bilo mogoče svobodno prepevati v revirjih, so zapeli na izletih po zasavskih planinah pa na gostovanjih med delavci v delavskih središčih. Po ustanovitvi Jožetu

ske družine so bili izključno delavci, večinoma rudarji. S kolikšnim idealizmom so gojili petje, priča že samo dejstvo, da so po tritrat tedensko hodili k vajam. Med pevci so bili disciplina, sloga in tovarštvo. Saj bi pa brez tega tudi ne mogli doseči tako lepih uspehov...»

Ko je z okupacijo v revirjih zamrlo kulturno delo, je zamrla tudi pesem. Dirigent je zbral arhiv in ga zavaroval. Posamezni člani zbora so začeli odhajati v partizane. Slednjič je šel jeseni 1944 v partizane ves zbor, ki je bil dodeljen kulturni ekipi IV.

Rotarju, ki je bil hkrati v prvem obdobju tudi pevovodja, je kot pevovodja začel voditi »Zarjo« neutrudni Rudi Dolničar ter jo vodil do usodnih okupacijskih dni, ki so prestrigli dih kulturnemu delu v revirjih. Že v predvojnem obdobju se je »Zarja« kakovostno povzpela med vodilne moške zборе v Sloveniji. Kot člana Hubadove pevске župe si je s svojim resnim delom in prizadevanjem pridobila mnoge takratne slovenske skladatelje, med njimi Zorko Prelovca, mladega Radovana Gobca in druge. Kljub mnogim težavam so bili pevci izredno poštovni in se je »Zarja« kmalu povzpela med vodilne slovenske moške zборе. O pevcih, ki jih je dirigent Rudi Dolničar vodil malone dve desetletji, pravi v svojih spominih:

operativne čone v Savinjski dolini. Tu je zbor prevzel in ga vodil njegov stari znanec in pevski tovariš Radovan Gobec. V ognjenem krstu so šli člani »Zarje« skozi boje za svobodo, od koder se nikoli več niso vrnil. Adolf Hudarin, Viktor Znidaršič, Franc Puntar, Lado Pečnik, Leopold Martinčič, Jože Lipar, Viljem Lipar, Matevž Vebar in Franc Režun ter ob njih še vrsta pogrešanih tovarišev.

Ko je v svobodi zacvetelo novo življenje, je »Zarja« znova začela doživljati svojo pot navzgor. Od nastopa do nastopa je v Trbovljah, v revirjih in po Sloveniji vžigala delovne ljudi in zanje prepevala v ritmu velikega dela, ki se ga je loteval svobodni delovni človek. Niti na kratko ni mogoče naštetih vseh nastopov, koncertov in prireditev v povojnih letih. Ni je bilo proslave, akademije in prireditev brez »Zarje«, ki je gostovala, kjerkoli je bilo treba ubrano in lepo zapeti. Z »Zarjo« se je od leta do leta dvigala v Trbovljah pevška kultura, »Zarja« je dajala v revirjih pobudo za nove zборе »Svoboda«, ki se v zadnjem času prizadevno razvijajo in posegajo v kulturno življenje. Po Rudiju Dolničarju jo zdaj že peto leto vodi dirigent Jože Skrinar, ki ob jubileju pravi svojim pevcem:

»Naj bo tudi v bodoče pesem naša življenjska potreba, naj bo vaša ljubezen do slovenske pesmi tudi v bodoče tako čista, kakor je bila v teh petindvajsetih letih!«

»Delo z zborom je bilo lepo in hvaležno. Člani te prijetne pev-

Knjige in revije

PREJELI SMO V OCENO:

LJUBLJANSKI VODNIK — GUIDE TO LJUBLJANA — FÜHRER DURCH LJUBLJANA. Izdal Klub borcev NOB »Kosmač-Klemenec«. Uredil uredniški odbor. Oprema in ovitek Marko Deu in Niko Zupan. Ljubljana 1956. Strani 184 + reklamni del. Številne fotografije in načrt Slovenije in Ljubljane. Besedilo v slovenščini, angleščini in nemščini.

ING. RADO KREGAR: POVRINSKA OBDELAVA LESA. Naš les. Druga knjiga. Založila Kmečka knjiga v Ljubljani 1956. Strani 300 + reklamni del.

CIRIL JEGLIČ: ARBORETUM VOLČJI POTOK. Izdala Fakulteta za agronomijo, gozdarstvo in veterinarstvo Univerze v Ljubljani. Založila Kmečka knjiga v Ljubljani 1956. Strani 194 + (VI), V št. 140 slik in risb.

VELIKI IN MALI ZAJEC. Otroška slikanica. Podobe naslikal Nikolaj Omersa. Besedilo priredil Emil Smasek. Založila Mladinska knjiga v Ljubljani 1956.

CIRKUS. Izvirna litografija Sada Horvata, Cehbanova knjižnica. Izdala Mladinska knjiga v Ljubljani 1956.

Premiera »Hoffmannovih pripovedk« v Operi

Offenbachova opera »Hoffmannove pripovedke« so eno najbolj nenavadnih in fantastičnih del opernega repertoarja. Spretno je v njih pomešana resničnost s fantastiko, verjetnost z stvarjo, človek s prikaznjico in demonom. Čudovit čar, privid in neverjetnost prevažajo besedilo in glasbo. Jacques Offenbach, ki je

Skladatelj Ubald Vrabec
gost zbora Filharmonije

Delovanje tržanskega rojaka skladatelja Ubalda Vrabca na področju slovenske vokalne glasbe ne predstavlja samo nadaljevanje njene bogate tradicije. Pomeni mnogo več in ima globlji pomen: gojitev slovenske pesmi v okolju, v katerem je slovenski življenjski odraz od naše sredine.

Umatniška pot Ubalda Vrabca je vodila praktično celotno življenje. Iz Trta — tam se je rodil l. 1895 — ga je pot vodila v Argentino. Po dvanajstih letih bivanja v Argentini od leta 1919 do 1931, kjer je vodil zbor slovenskih izseljencev, ga najdemo v Mariboru. Naslednjih deset let je bilo za njegovo skladateljsko in zborovsko delo zelo plodno. Nastale so številne zborovske in instrumentalne skladbe, obseman pa je vodil pevski zbor »Frakof« in zbor primorskih emigrantov »Jadranci«. Od leta 1941 dalje pa je delo Ubalda Vrabca bogatilo kulturno življenje tržaskih Slovencev. Poleg vokalnega del je U. Vrabec v tem času pounožil zbirko svojih skladb z več orkestralnimi deli, med njimi je najpomembnejše »Tri dobes«. Ubald Vrabec je bil po osvoboditvi že večkrat gost naših koncertnih odrov. Na povabilo Slovenske filharmonije bo v ponedeljek, 17. decembra vodil njen pevski zbor. Spored bo obsegal dela Alojza Srebotnjaka, Danila Švara, Rada Simonitija, Vilka Ukmarja, Vasilija Mirka in Ubalda Vrabca.

bil dolgo po krivici zopostavljen kot komunistični operet, je tu dosegel vrhunec svoje ustvarjalne sposobnosti. Njegova življenjska želja je bila, da bi napisal resno opero, zato je dolgo iskal primerno snov, ki bi mu omogočila v polni meri razviti vse možnosti glasbene karakterizacije, ki jih je čestito že prav dolgo časa v svojih uspeših in duhovnih operetih, a le v smislu humorja in persiflage. To je našel šele proti koncu svojega življenja. Čeprav je bilo odskočno delo, ki je bilo podlaga njegovi operi, takrat staro že nekaj desetletij. Zaradi boleznij in prežgodnje smrti pa mu ni bilo dano, da bi doživel uprizoritev in uspeh tega svojega poslednjega dela, ki ga je pet mesecev po njegovi smrti pripravila pariška Opera Comique.

Libreto je povzel po treh fantastičnih novelah nemškega romantika E. Th. A. Hoffmanna, ki sta jih francoska pisateljica Carré in Barbier spojila v dramo, v kateri sta postavila za glavnega junaka samega pisatelja, ki pripoveduje v študentovski družini svoje ljubezenske doživljaje. Princip boja dobrega z demonom je tu izražen na nenavaden, bizaren način: Hoffmann zasleduje v njegovih ljubezenskih zgodbah isto demonsko bitje v obliki in z obrazom raznih oseb. Hoffmannovih troje ljubezni so lutka Olimpija, kurtizana Giulietta in pevka Antonija, njegovi demonski nasprotni igralci pa so Coppelius, Daperuto in doktor Mirakel. Ker so v zgodbi vsi trije v bistvu ena oseba, jih v uprizoritvi navadno predstavlja isti pevec, včasih pa uprizoritveni zadržijo tudi vse tri ženske like v eno pevko, ker predstavlja vse tri epizode Hoffmannove izjalovljene in izgubljene ljubezni. Opera je razdeljena na študentovski prolog in epilog, ki oklepata tri dejanja Hoffmannovih pripovedi. Vešati nekoliko težje razumljivo notranjo povezavo vseh treh povesi pa obdaja Offenbachova glasba s tako nežno in pestro tenčico, da domimo vtis živga kaleidoskopa.

Premiera opere v Parizu je bila l. 1881, še istega leta so jo uprizorili na Dunaju, pri nas v Ljubljani pa je bila opera prvič uprizorjena l. 1905 in je od tlej v številnih ponovitvah doživela nad 120 predstav.

Našo sedanjo novo uprizoritev so pripravili dirigent Bogo Leskovic, režiser Ciril Debevec, scenograf Mako Kavčič, vodja zbora Jože Hanc, osnutke kostumov pa je zasnovala Alenka Bartl-Serša. V glavnih vlogah nastopajo in alternirajo najboljši solisti naše Opere.

Poljska gledališčnika v Ljubljani

Včeraj sta prispela v Ljubljano poljska gledališka delavca Stanislaw Piotrowski, direktor gledališča v Lodzu in g. Zbigniew Malicki, član istega gledališča. V Ljubljani se bosta zadržala dva dni in se pogovarjala z gledališkimi in drugimi kulturnimi delavci, nato pa bosta obiskala še Zagreb.

V Gregorčičev spomin ZA 50-LETNICO SMRTI

Pred nekaj tedni, 24. novembra, je preteklo petdeset let, odkar je umrl Simon Gregorčič, sgoriški slavček, eden od tistih pesnikov, ki je s svojimi deli še danes tako blizu slovenskemu ljudstvu, iz katerega je izšel. Občelnica je sicer že mimo nas, vendar je treba reči, da so se proslave le zakasnele. Kakor smo izvedeli, se je osnoval v Ljubljani glavni pripravljalski odbor za postavitve pesnikovega spomenika v Kobaridu, ki ga bo verjetno izdelal akademski kipar Jakob Savinšek. Predsednik tega odbora je član ZKS Ivan Regent, sekretar pa član ZKS Tomo Brejca, v odboru pa je poleg drugih kulturnih delavcev tudi pisatelj France Bevk. Ljubljanski odbor je povezan z odborom v Kobaridu, ki mu predseduje predsednik občine tov. Korinčič. Spomenik bo sicer postavljen šele prihodnje leto, ob ugodnejšem letnem času, samemu odkritju pa se bodo verjetno pridružil še druge Gregorčičeve

proslave v raznih krajih. Med drugim smo izvedeli, da bodo izšle tudi priložnostne poštne znamke.

V četrtek zvečer je Društvo slovenskih književnikov skupaj s Klubom kulturnih in znanstvenih delavcev priredilo v svojih društvenih prostorih intimno soarejo. V začetku je najprej pozdravil navzoče predsednik Društva slovenskih književnikov tov. Ivan Potrč, ki je dejal, da je šla petdeseta obletnica smrti »goriškega slavčka« Simona Gregorčiča neopazno, skoraj preveč neopazno mimo nas. Kakor da živimo v nekih dneh, ki so daleč od

Prizor z uprizoritve »Hoffmannovih pripovedk« v ljubljanski Operi

Priprave za drugo mednarodno grafično razstavo SEKRETARIAT JE ZE DOLOČEN

Pred kratkim smo zvedeli, da je bil nedavno tega imenovan nov sekretariat 2. mednarodne grafične razstave s člani: Zoranom Kržišnikom, Ivom Frolom, dr. Zdenko Mukovo in Zvonetom Miklavčičem. Pri dosedanji sicer kratki, a organizacijsko bogati praksi se je pokazalo, da sloni taka razstava na preozkih temeljih, če naj doseže res prodoren mednarodni uspeh. Zato je novi sekretariat že na svoji prvi seji sklenil, da bo ta razstava letos odprta bolj zgodaj, morda že maja ali najkasneje v začetku junija. S tem bo dana možnost ogleda mnogim tujcem, ki potujejo pozneje na svoje letne dopuste. Važnejši pa je drugi sklep, ki ga je sprejel sekretariat na istem zasedanju, namreč, da se postavi ta likovna prireditve na res široko mednarodno osnovo, kar ji tudi po svojem značaju pripada, kot je to dobro pokazala prva mednarodna grafična razstava s svojimi rezultati in dragocenimi izkušnjami organizatorjev. Zato so osnovali poseben, povsem mednarodni konsultativni odbor, ki ga sestavljajo umet-

nostni znanstveniki, kritiki in drugi ugledni umetnostni delavci: Jean Leymaire (Francija), Giuseppe Marchiori (Italija), Eric Newton (Anglija), Emile Landguy (Belgija), direktor Sandberg (Nizozemska), Gustav v. Groschwitz (ZDA), Mieczyslaw Forebski (Poljska), dr. Fleming (Nemčija) in Zoran Kržišnik (Jugoslavija).

Konsultativni odbor bo sicer sekretariatu druge mednarodne grafične razstave imena udeležencev, ki bi po njegovi sodbi prišla v poštev. Zelo zanimivo je dejstvo, da v konsultativnem odboru sploh niso zastopani upodabljalno umetniki, verjetno v želji po čimvečji objektivnosti; upajamo, da bo to razstavi le v prid, čeprav tudi lani ni bilo zaradi tega posebnih motenj. Vendar bo ta sistem verjetno omogočil najboljšo pot do izbire res kvalitetne in reprezentativne liste današnjih likovnih ustvarjalcev, ki naj bi razstavili svoja dela tudi na tej razstavi.

Kot že na prvi so prireditelji tudi na drugi razstavi sklenili obdržati čim širšo izbiro glede na sodobne smeri, hotenja in iskanja

v umetnosti z edinim pogojem za sodelovanje na tej razstavi in to je kvaliteta. Prav zaradi tega pričakuje organizatorji precej večje število prijaviteljev kot lani in bodo verjetno morali omejiti obseg zbirke vsakega posameznika na največ tri liste, po možnosti najboljše, ki so nastali v tem razmeroma kratkem razdobju 2 let.

Nekateri, predvsem bolj znani avtorji bodo fiksno in brezpogojno povabljeni, medtem ko se bodo morali drugi, manj znani predložiti žiriji. Ta ukrep je bil sprejet z željo, da bi tako omogočili udeležbo tudi vsem tistim večinoma mlajšim umetnikom, ki si še niso pridobili renomeja, a ustvarjajo z zadostno kvaliteten potencial. Z osebnim vabljenjem udeležencev in izbiro bo odpadla tudi potreba po žirijah posameznih držav-udeležencev, ki bi mogla biti iz teh ali onih vzrokov preozka za namen take prireditve.

Zirija bo štela verjetno pet članov in bo prav tako mednarodna ter po možnosti izbrana med člani konsultativnega odbora. Ko bo konsultativni odbor predlagal kandidature udeležencev razstavljalcev, bo dokončno določil imena sekretariata razstave, ki pa lahko ta odbor še razširi zaradi dokončne redakcije in izbire avtorjev.

Obseg te prireditve bodo po možnosti v osnovah obdržali, gornji ukrepi pa kažejo neko težnjo po izkristaliziranju namena razstave ter po pritegnitvi še ostalih avtorjev in držav, ki doslej iz kakršnegakoli vzroka niso sodelovale. K temu bo pripomogla širina meril (samo kvaliteta), h kristalizaciji pa strožji izbor. Merilo ostane torej isto kot lani, namen enak: v kvalitetno najvišjih dosežkih prikazati življenjski vseh sodobnih likovnih teženj in smeri v svetu.

Med jugoslovanskimi knjigami

Zbrana dela Vazova in Jovkova

Založba »Bilgarski pisatelje« iz Sofije izdaja trenutno med drugim zbrana dela dveh najvidnejših bolgarskih klasičnih pripovednikov, Ivana Vazova in Jordana Jovkova. Dela prvga bodo izšla v triindvajsetih zelo obsežnih zvezkih, dela drugega pa v sedmih knjigah. Zbrano delo obeh ureja poseben odbor najvidnejših bolgarskih književnih kritikov in zgodovinarjev. Tako je na čelu izdaje del Ivana Vazova znani kritik Georgi Canev. Najbolj zanimivo je dejstvo, da so v enem letu izdali nič manj kot devet zvezkov Vazova in (že letos) tri zvezke Jovkova. Omenjam, da so bile knjige razstavljene na nedavnem zagrebškem knjižnem sejmu.

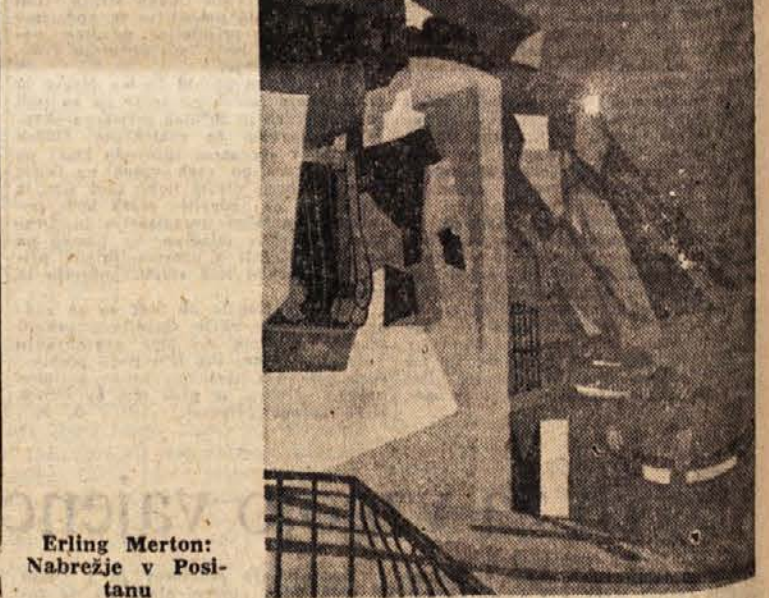
bohemije, izdal v samozaložbi štiri knjige, ko je bil enaindvajset let star (dve knjigi pesmi in dve drami), umrl pa je za jetiko v daljni Barceloni leta 1910, star štiriindvajset let. Sedaj bo reška založba »Otokar Keršovani« tiskala štiri knjige njegovih zbranih del, ki jih ureja Dragutin Tadijanovič. Med deli jih je cela vrsta, ki bodo prvič tiskana. Prvi zvezek bo obsegal pesmi, novele in burke, drugi avtobiografski roman »Izsušena kaluža«, tretji drame (razen dveh že objavljenih še štiri nove), četrti pa članke, feljtone, potopise in pisma.

Ze po letu dni od Tinove smrti je jasno, da je postal ena tistih osebnosti, za katere se vse znanca. Tako izide v Sarajevu ciklus njegovih novih pesmi (»Narodna prosvjeta«), medtem ko bo beograjska »Prosveta« kmalu izdala izbor njegove lirike v redakciji Gustava Krkleca in Dragutina Tadijanoviča. Omenim naj, da ista dva hrvatska pesnika pripravljata tudi obsežno študijo o Tinu Ujeviću, ki jo bosta tiskala v 4. številki »Rada« Jugoslovanske akademije v Zagrebu.

Zanimanje za Tina Ujevića

»Zbrana dela« Janka Polića-Kamova

Cez nekaj dni, 21. t. m. bo minilo sedemdeset let, kar se je v Pećinah pri Reki rodil uporni mladenič in književnik Janko Polić-Kamov, brat še živečega pesnika Nikole Polića. Teško je živel, spadal v krog zagrebške

Erling Merton: Nabrežje v Post-tanu

Gregorčičeve pesmi, od njegove pesniške bolečine, radosti in zanosu. Izrazil je prepričanje, da bo sam večer povedal, da je pesnikova beseda živa in da bo z našim rodom vred živela naprej.

Takoj za tovaršem Potrčem je imel govor pisatelj France Bevk, ki je s toplimi besedami orisal pesnikovo življenjsko pot in njegovo usodo, ter označil kot glavno značilnost Gregorčičeve lirike nežnost, milobo in rahločutje, umevanje naravnih in človeških lepot in skrivnosti v vsej mnogovrstnosti, z vsemi skladnostmi in neskladnostmi. Dasi je Gregorčičeva lirika izraz njegove narave, je vendar ljudski duši tako blizu, da njegova struna pogosto zavzani kot najčistejša plemenitena narodna pesem. Ze veliko število njegovih domoljubnih pesmi nam dokazuje, kako je skrbel Gregorčiča narodova usoda. »Smelo lahko trdim, da ni bil nobeden naših pesnikov tako tesno povezan s širokimi množicami svojega naroda kot Gregorčič. Posebno primorsko ljudstvo je v petindvajsetih letih narodnega zatiranja in muk črpalo iz njegovih pesmi tolažbe in bodrila. Stoletnik Gregorčičevega rojstva smo praznovali prav v letu najtežje borbe za našo prostost. Če bi bili ta jubilej obhajali v mirni dobi, bi bile proslave veličastnejše, toda ne bi mogle biti priskrajnejše, kot so bile takrat. Gregorčičeva pesem je bila prav tako doma med borci kot na vaseh, glasila se je na vseh zborovanjih in kulturnih pri-

ditvah in ena naših brigad se je po njem imenovala.«

Tovariš Bevk je zaključil: »Če smo stoletnico njegovega rojstva praznovali v bojih, praznujemo petdesetletnico njegove smrti v svobodi, v katero nam je kazal pot s svojo pesniško besedo. Hvaležni smo mu za njegovo pesniško bogastvo, za vroče izraze sočutja do bednih in zatiranih in za njegovo domovinsko ljubezen.«

Po govoru pisatelja Bevka so recitali nekaj Gregorčičevih pesmi književniki Cene Vipotnik, Ada Skerlova in Bratko Kreft. Prvi je recital pesmi »Opomin k veselju«, »Ujetega ptiča tožba« in »Mojo srčno kri skropite«, tov. Skerlova je recitala pet liričnih pesmi, Bratko Kreft pa pesmi »O nevihti« in »Človeka nikar«. Ze samo dejstvo, da so pesmi recitali književniki in pa izbor pesmi sam, je ustvarilo med navzočimi neko ubrano vzdušje, kakršno redko srečamo na podobnih proslava.

Spored proslave pa sta poživila tudi dva solista ljubljanske Opere. Sopranistka Zlata Gasperčičeva je zapela Adamičevu pesem na Gregorčičevo besedilo »Pri zibelci, tenorist Janez Lipuček pa »Vasovalca« Janka Ravčeka pa prav tako na Gregorčičevo besedilo. Pri klavirju ju je spremljal Marjan Vodopivec. Proslava je bila tako več kot samo proslava zaradi proslave, temveč oddolžitve človeku, čigar spomin in dela so draga našemu ljudstvu.

Dan boja na Tisju — praznik občine Litija

Razgovor z Mihom Berčičem predsednikom občine

Predsednika Obč. ljudskega odbora Litija, tovariša Berčiča, smo zaprosili, da nam pove nekaj o delu, uspehih in načrtih občinskega odbora. Ugodil je naši prošnji in dejal:

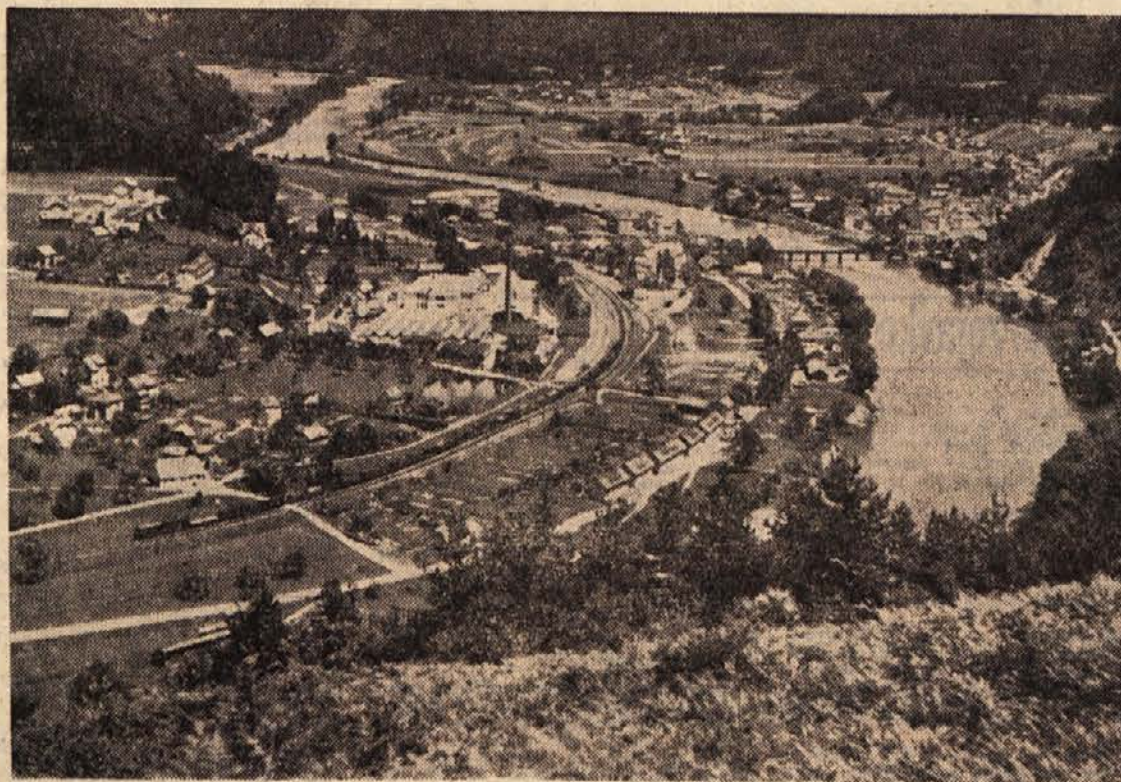
»Doseženi rezultati kažejo, da je komuna s svojimi organi najmočnejši organ družbenega upravljanja, ki pa se pri izpolnjevanju svojih nalog prek svojih

Letos je občina razpolagala s skladom za gradnjo v višini 28 milijonov dinarjev. Za privatni sektor smo dali od tega zneska 14 milijonov, medtem ko je 14 milijonov ostalo za gradnjo obeh blokov v Litiji ter za vrstne hiše v Smartnem in samski dom v Kresnicah.

Za prihodnje leto pa bo proračunski sklad povečan, ker bomo dobili prispevek podjetij iz sklada za samostojno razpolaganje, ki bo znašal okrog 14 milijonov.

Občina bo tako razpolagala s skladom, ki bo znašal 54 milijonov, mimo tega pa bomo skušali dobiti posojilo iz republiškega sklada. S temi sredstvi pa bi začeli z izgradnjo nadaljnjih sedem blokov v Litiji, sedem vrstnih hiš v Smartnem ter šest do osem stanovanjskih blokov v Kresnicah. Tako bi lahko do konca leta 1958 zgradili sto novih stanovanj poleg privatnih gradenj.

Seveda pa mislimo tudi na gradnjo vodovoda ter ureditev kanalizacije, elektrifikacije in cestnega omrežja. Prihodnje leto nameravamo namreč začeti z gradnjo litijskega vodovoda, dokončan bo vodovod na Vačah, odprto pa je vprašanje gradnje vodovoda za Gradiške Laze. Urediti je treba

Pogled na Litijo in njeno bližnje okolice (Foto prof. Rupnik)

tudi elektrifikacijo vzhodnega dela naše občine.

Tudi cestno omrežje smo letos uredjavili. Izboljšala se je služba vzdrževanja cest, v gradnji pa so

ceste Sava—Cirkuše—Vače, Ponočnice—Konj—Hotič in Mišji dol—Primskovo.

Iz vsega tega je razvidno, da so položeni temelji, ki so glede na

okolščine v različnih stopnjah svoje realizacije. Očitno pa je, da tako pri nas kot tudi drugod komunalni sistem opravičuje svoj obstoj in daje svoje rezultate.«

INDUSTRIJSKO SREDIŠČE

Litijska občina je znana tudi zaradi zelo razvite industrije. Sem sodi litijska predilnica, tovarna usnja v Smartnem, kresniška industrija apna, rudnik svinca v Litiji in številni lesni obrati.

Litijska predilnica je začela obratovati leta 1886 s približno 3000 vreteni, danes pa je z nad 28.000 vreteni največja zolopredilnica v Sloveniji in zaposluje nad 800 delavcev. Predilnica proizvaja 21 % kardimirane bombažne preje v Sloveniji ali nekaj nad 10 % vse jugoslovanske proizvod-

sicer od 3.062.972 kg v letu. 1956, na 3.764.000 kg preje letno.

Tovarna usnja v Smartnem ima že staro tradicijo. Usnjarna slovi po svojih posebnih izdelkih, po podplatih, ki so strojni na star, preizkušen način z jamskim strojenjem. Letos je tovarna povečala svoje obrate in odprla novo proizvodno krzna, tako da zdaj zaposluje že 242 delavcev. Letos so v tovarni začeli izdelovati konfekcijo krzna vseh vrst, za prihodnje leto pa je predvidena rekonstrukcija obrata za predelavo krzna in oplemenitev od-

produkcijska apna povečala za 15%. Ko bodo začeli s kopanjem v novem kamnolomu, bo kresniška apnenica prevzela vodilno mesto v državi. Od sedanjih 130 milijonov se bo narodni dohodek dvignil v letu 1961 na 190 milijonov dinarjev.

Zasavska lesna industrija na tujih tržiščih

Zasavski bazen je poln gozdov. Prav zaradi tega je že pred desetletji zraslo v Litiji več zasebnih lesno-predelovalnih podjetij. Ob nacionalizaciji leta 1948 je iz teh podjetij nastalo okrajno lesno-industrijsko podjetje »Litija«, ki se je pozneje preimenovalo v Zasavska lesna industrija ali kratko »Zales«. To podjetje je imelo vse pogoje, da se razširi v moderen lesno-industrijski kombinat. Teh pogojev pa niso znali izkoristiti, osred česar je podjetje prišlo pod prisilno upravo in v deficit v letu 1955. Sledila je zamenjava vsega upravnega kadra in podvzeli so tudi druge ukrepe, tako da se je podjetje prej ko v pol leta saniralo samo, kar dokazuje, da ima vse pogoje za nadaljnji razvoj. V razmeroma kratkem času je občinski ljudski odbor Litija dosegel združitve vseh lesnih obratov v eno samo močno podjetje z novim imenom »Lesna industrija Litija«.

Delovni kolektiv »Zales« se je skupaj s strokovnjaki biroja za lesno industrijo lotil izdelave obsežnega elaborata za modernizacijo in načrtno razširitev podjetja. Verjetno bo še letos izdelan investicijski elaborat za rekonstrukcijo in povečanje furnirskega obrata. Tako je v načrtu lokacija nove ceste, s čimer bo še povečan manipulacijski prostor podjetja. Dalje predvidevajo zgraditve žičnice, tako da bodo lahko po njej prevažali hlode iz vagonov na postaji naravnost v skladišče surovin. Zidati namerajajo novo delovno dvorano, urediti nove parilne jame za furnir, nove sušilnice ter kupiti enega ali dva stroja za rezanje furnirja. Tako bodo doignili proizvodnjo in kvaliteto furnirja, saj bodo lahko z novim strojem izdelovali daljši furnir, po katerem je zlasti v tujini veliko popraševanje.

Po osem tem je moč videti, da stopa podjetje Lesna industrija Litija po novih, boljših poteh.

Mehčanje kože drobnice v tovarni usnja v Smartnem

ZA OBČINSKI PRAZNIK OBČINE LITIJ — 24. DECEMBER — ČESTITAJO SVOJIM OBČANOM IN JIM ŽELJO MNOGO USPEHOV PRI IZGRADNJI SOCIALIZMA

- OBČINSKI LJUDSKI ODBOR LITIJ
- OBČINSKI ODBOR SZDL
- OBČINSKI KOMITE ZKS
- OBČINSKI SINDIKALNI SVET
- OBČINSKI ODBOR ZVEZE BORCEV
- OBČINSKI KOMITE LJUDSKE MLADINE

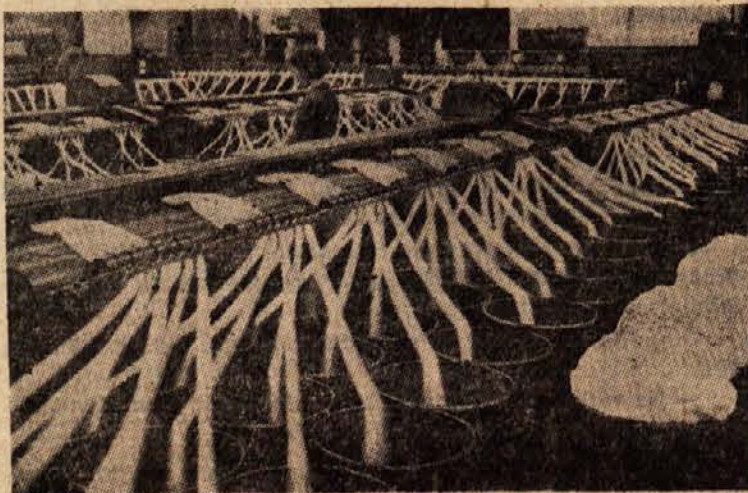
IN DELOVNI KOLEKTIVI PODJETIJ:

- LESNA INDUSTRIJA LITIJ
- TOVARNA USNJA SMARTNO PRI LITIJ
- PREDILNICA LITIJ
- KRESNIŠKA INDUSTRIJA APNA, KRESNICE
- GRADBENO PODJETJE »GRABENIK«, LITIJ
- KOVINSKO-MEHANIČNA DELAVNICA, LITIJ
- RESTAVRACIJA »POŠTA«, LITIJ
- TRGOVSKO PODJETJE »TISJE« SMARTNO
- TRGOVSKO PODJETJE »PRESKRBA«, LITIJ
- KMETJSKA ZADRUGA GABROVKA
- KMETJSKA ZADRUGA LITIJ
- KMETJSKA ZADRUGA SMARTNO PRI LITIJ

nje. V načrtu je rekonstrukcija predilnice, tako da bi se povečalo število vreten na 30.944, proizvodnja pa bi narasla za 23 %, in

padkov finalne proizvodnje. Tovarna bo začela sama izdelovati klet in bo s tem prištedila letno 2.300.000 din.

Zelo razširjena pa je v litijski občini lesna industrija. Za njen nadaljnji napredek so tudi dani izredno dobri pogoji, saj je okolica Litije zelo bogata z gozdovi. Prav zaradi tega so tu zrasle številne lesno-predelovalna podjetja, iz katerih je potem prišlo do ustanovitve podjetja »Zales«, oziroma zasavske lesne industrije. V kratkem pa se mu bosta pridružila še LIP Ljubljana — obrat Zagorica in »Tesar« Ljubljana — obrat Smartno. Po združitvi se bo to podjetje preimenovalo v Lesna industrija Litija. To združeno podjetje bo začelo delovati s 1. januarjem 1957 in bo zaposlevalo okrog 200 delavcev. Vsekakor bo to največji gospodarski ekonomski uspeh, ki je bil letos dosežen v občini Litija.

Raztezalke v litijski predilnici

SREČANJA NA CESTI OD LITIJ DO ŠMARTNA

Kot ogromna modra kača se vije Sava skozi dolino, ki jo z obeh strani stiskajo vrvice z gozdovi bogatih hribov. Pod nami je kraj, kjer so nekod domovali savski brodarji in ladjarji, zdaj pa je tu zraslo močno industrijsko središče. Litija. Zapustili smo jo v zgodnjih jutranjih urah in se po cesti nasopili proti Smartnu.

Na vrhu klanca nad Litijo smo ostali in se še enkrat ozrl nazaj v dolino. Čudovit je pogled na kraj z okolico, ki je ožarjena od decembrskega sonca. Sreče bil to na gosto posejane, vmes pa se prepajajo ozke in široke bele poti. Iz dimnikov tovarn in žag se dviga gost dim, ki ga kaj hitro raznese rahel jutranji veter. Onstran Save vleče po »železni cesti« sopihajoča lokomotiva svoje breme.

»Ropot koles, šviganje biča in topol konjskih kopit nas vrtinijo iz zamakljenosti. Ozremo se. Po cesti pripelje voz, naložen z velikimi vrči za mleko. Vprašamo voznika, kaj in kam pelje. »Skrbimo za naše Litijane. Iz kmetov jutro mleko v litijsko mlekarno.« Nam je odgovoril, zamahnil z bičem in nadeljal vožnjo.

Vzeli smo pot pod nogo. Ni bilo več časa za ogledovanje in občudovanje. Namerili smo se v Smartno. Med potjo pa smo hoteli mimoidoče popravševati, da ugodimo naši radovednosti, kako živijo in kakšne težave srečujejo.

Prvi ki smo ga srečali, je bil železničar F. R. iz Smartna.

— »Grete v Litijo?«
— »Da, potem na naprej v Ljubljano. Sem železničar in se že 18 let vozim v Ljubljano v službo. Nikakor ne morem dobiti tam stanovanja. Če ob 5 zjutraj moram na vlak, če hočem biti ob 15. uri na službenem mestu.«

Zelili smo mu, da bi naposled dobil stanovanje v Ljubljani, nato pa smo se poslovili in nadaljevali pot vsak v svojo smer.

Nasprotni nam pride delavec A. F. iz Cerovec. Na vprašanje, kje je v službi, nam odgovori:

— »Že devet let delam v tovarni usnja v Smartnem.«
— »In zaslužek?«
— »Ne morem se pritoževati.«

— »Ali ljudje iz vašega kraja težko dobijo zaposlitev?«
— »Včasih je bilo težko, zdaj pa sleherni najde zaposlitev. Tovarna usnja v Smartnem sprejema nove in nove učel. Samo v zadnjih petih mesecih so zaposlili sto novih delavcev. Res, ta tovarna je kot naročena za naš kraj.«

Litija je že daleč za nami. Na pol poti, kjer se cesta spet spušča proti Smartnemu, smo srečali kmeta M. B. iz Smartna. Ni prikrival ponosa, ko nam je govoril o razvoju svojega kraja, o usnjarni in življenju v kmečki zadruzi. Dejal je, da tovarna usnja žiri svoje obrate in zaposluje vedno več ljudi. V razvojem industrije se nudijo tudi kmetom vedno ugodnejši pogoji. Ki tako lažje prodajajo svoje pridelke. In zadruga šmarnska zadruga, v katero je vključen, je zelo delavna. Zadrugnikovi tudi precej pomaga, najbisto to s poročajem-oročja ali pa s prodajo oročja in umetnih gnojil po nižjih cenah.

Končna je bila naša pot. Prišli smo v Smartno. To je kraj, ki iz dneva v dan spreminja svoje lice. Dobiva vedno večji pomen ne samo kot kraj kmetov in obrtnikov, ampak tudi kot industrijsko središče.

Za razvoj kmetijstva

Po številu prebivalstva in svojem obsegu sodi litijska občina med srednje velike. Ima okrog 14.000 prebivalcev, zavzema pa obseg nekdanje litijske, šmarnske, gabrovske, kresniške in vaške občine. Po socialnem sestavu je občina kmečko-industrijska, po narodnem dohodku pa industrijsko-kmečka.

Od skupnega števila prebivalstva v litijski občini je 50 % kmetov in 20 % polkmetov. Kmetijskih gospodarstev je 1540.

Zelo pomembna je dejavnost kmetijskih zadrug, ki jih je devet, in ki so v Gabrovki, Kresnicah, Kostrovnicah, Litiji, Jablanci, Vačah, Smartnem, Hotiču in na Savi. V te zadruge je vključenih 80 % kmetov.

Odkup kmetijskih pridelkov, ki je v celoti zajet prek kmetijskih zadrug, je lani znašal okrog 72 milijonov, letos pa se bo povečal na več kot 100 milijonov dinarjev. Za prihodnje leto pa predvidevajo, da se bo odkup povečal še za 30 %.

Za razvoj kmetijstva so v litijski občini dobri pogoji, toda

doslej ni bilo izdelanega programa. Sele letos je v delu desetletni plan za usmeritev kmetijske proizvodnje, po katerem bodo v prihodnje forsirali predvsem živinorejo in sadjarstvo. Vzrok temu je struktura zemlje, ki je srednje težka, ilovnatna peščena, kar je primerno za rast krmilnih rastlin in sadnega drevja. Da bi bil plan v celoti realiziran, pa so že pravočasno začeli reševati vprašanje strokovnega kadra.

Zivinoreja se iz leta v leto bolj uveljavlja. Pogoji so dobri, vendar še vedno primanjkuje dobrih travnikov. Po zadnjih podatkih je v litijski občini 2200 krav, mlade živine 670, bikov-plemenjakov 21, volov 550, prašičev 3500 in konj 920.

V rodovniku je okoli 120 krav, pod molžno kontrolo pa jih je okoli 200 in bodo le-te prihodnje leto vključene v rodovnik. Povprečna molznost znaša letno na kravo 1400 do 1500 litrov mleka, z izboljšanjem pašnikov pa se bo molznost povečala tudi do 1900 litrov mleka letno.

Sadjarstvo je panoga, ki se bo začela načrtno razvijati. Predvidena je asanacija sadjarstva, in sicer s krčenjem starega sadnega drevja, redčenjem drevesnih krošenj, čiščenjem, cepljenjem, gnojenjem in načrtnim škropljenjem. Skladno z asanacijo bodo uvajali tudi plantažni sistem vrtnarstva. Na račun zasaditve jagodičevja ter črnega ribezja se bo zmanjšala površina pašnikov za okrog 20 hektarov. Tudi površina vinogradov se bo zmanjšala za 10 ha, saj vinogradništvo nima ustreznih pogojev za razvoj.

Poljedelstvo je panoga, ki v litijski občini nima prihodnosti. Pridelke žitaric je kljub stalnemu gnojenju vsako leto manjši. Zato predvidevajo počasno opuščanje pridelovanja žitaric, povečala pa se bo površina za pridelovanje krmilnih rastlin.

Po vsem tem sodeč je razvidno, da imata najboljše pogoje za razvoj sadjarstvo in zivinoreja ter ju zato tudi desetletni plan postavlja na prvo mesto.

DNEVNE NOVICE

Danes sveže morske ribe v Ribarnici in v Šiški. Občinski ljudski odbor Ljubljana Center objavlja v smislu 5. člena Temeljnega zakona o varstvu živine pred živalskimi kužnimi boleznimi (Ur. list FLRJ št. 26-34) prepoved dovoza prašičev ob sejmskih dnevih zaradi pojave svinske kuge zelo nalezljive oblike. Prepoved velja do preklica.

KPD gluhih »Radivoje Popovič« iz Beograd, KPD gluhih »Vite Zupancič« iz Ljubljane prirejata v ponedeljek, 17. decembra ob 20 v dvorani Mestnega gledališča v Ljubljani večer narodnih pesnov in kol, baleta, ritmičnih vaj ter recitacij. Vstopnice so v prodaji od danes dalje pri blagajni gledališča.

Zaradi nujnih del na prenosnih napravah bodo v nedeljo, 18. decembra od 8 do predvidoma 14 ob ugodnem vremenu brez električne energije odjemalci, ki se napajajo iz trafo postaj Gradova, Hrušev, Dvor, Polhov Gradec. — Elektro Ljubljana okolica.

SAP TURIST BIRO v Ljubljani podaljšuje na splošno željo prebivalstva Meziške doline in za zboljšanje prometa redno avtobusno progo Ljubljana—Dravograd (do Prevalj). Avtobus obratuje vsak dan in je ogrevan.

Table with 2 columns: Time (18.00, 19.00, 20.00, 21.00, 22.00, 23.00, 24.00) and Location/Price (Ljubljana, Soštanj, Slovenj Gradec, Dravograd, Prevalje). Prices range from 8.40 to 6.00.

30% madežev na obleki je mastnih. FLEX čisti iz madažev masti, olja, znojia itd. FLEX moraš imeti doma in na poti.

Katera žena si ne želi mladostno in sveže lice? In vendar si ga s kozmetično masko TEINT BELL lahko takoj pridobi.

KONCERTI

Slovenska filharmonija priredi v ponedeljek, dne 17. decembra, koncert pevskega zbora Slovenske filharmonije pod vodstvom dirigenta in skladatelja Ubalda Vrabca. Na sporedu so zastopani naslednji skladatelji: Mikl. Smetana, Srebotnjak, Svara, Ukmar in Vrabec. Vstopnice od 150 do 60 din pri blagajni SF.

GLEDALIŠČA

SLOV. NARODNO GLEDALIŠČE DRAMA. Sobota, 15. decembra: Miller: »Spomin na dva ponedeljka«. Poglej z mostu. Abonma. Nedelja, 16. decembra ob 13: Golla: »Jurčke«. Predstava za mladino in otroke. Izven in za podeželje; ob 20: Molière: »Sola za moža«. »Zsiljena ženitev«. Izven in za podež. Ponedeljek, 17. decembra: Zaprtio. Abonenti redna 8 imajo dredi predstavo »Spomin na dva ponedeljka«. »Poglej z mostu« v Drami.

OPERA. Sobota, 15. decembra ob 19.30: Offenbach: »Hoffmannove pripovedke«. Premiera. Nedelja, 16. decembra ob 15: Wolf-Ferrari: »Stirje grobjanji«. Izven in za podeželje. Drevi bo v Operi premiera Offenbachovih »Hoffmannovih pripovedek«. Premiero so pripravili dirigent Bogo Leskovic, režiser Ciril Debevec, scenograf Maks Kavčič, vodja zbora Jože Hanc in kostumograf Alenka Bartič. V glavnih vlogah bo več alternacij, na premieri pa bodo peli: Oltimpia — Sonja Hočvarjeva, Giulietta — Manja Mlejnikova, Antonija — Nada Vidmarjeva, Hoffmann — Miro Brajnik, Copellius, Depertutto in Mirakel — Zdravko Kovač, Nikolaj — Boža Glavkova, Crespel — Ladko Korosec, Cochennille Pitehinaccio, Franz — Ljubo Kobal, V ostalih vlogah: Elza Karlovcva, Slavko Strukelj, Ivo Anžlovar, Vladimir Dolničar, Anton Prus.

Sporočamo žalostno vest, da je umrl ustanovni član Delavskega pevskega društva »Zarja« v Trbovljah.

Vencelj Šoba

Pogreb nepozabnega pokojnika bo 15. decembra 1956 ob 15.30 izpred hiše žalosti, Kolonija 1. maj v Trbovljah.

Trbovlje, 13. decembra 1956. DPD »Svoboda-Center« Trbovlje — Moški zbor »Zarja«.

Sporočamo žalostno vest, da je po daljši bolezni preminil član našega delovnega kolektiva tovariš

FRANC DRGANC

livar in član delavskega sveta

Pogreb dragega pokojnika bo v soboto 15. decembra 1956 ob 16. uri iz Nikolajeve mrliške vežice na pokopališču Žale

Zasluznega in poštvalnega sodelavca bomo ohranili v trajnem spominu

UPRAVA, DELAVSKI SVET IN SINDIKALNA PODRUŽNICA TITOVH ZAVODOV »LITOSTROJ«, LJUBLJANA TOVARNISKI KOMITE ZK

Liet izdaja in tiske Casopisno-založniško podjetje »Ljudska pravica« Ljubljana Kopitarjeva ulica 6, telefon 39-181 — Notranjepolitična gospodarska rubrika Formičeva 1/111 telefon 20-507 — Kulturna rubrika Nazorjeva ulica 10/11, telefon 21-887 — Uprava, Kopitarjeva ulice 2, telefon 39-181 — Telefon za naročnino in oglase 31-030 — Telefon poslovilnice na Titovi cesti 22-322 — Mesečna naročnina 250 din, za tujino 500 din — Tekoči račun 60-KB-8-2-1393 — Poštni predal 42 — Poština plačana v gotovini — Rokopisli se ne vračajo

KINO »KOMUNA«

Premiera ameriškega filma »Dama s kamelijami« Brez tednika. Predstave ob 15, 17, 19 in 21. V glavni vlogi Greta Garbo in Robert Taylor. Prodaja vstopnic od 9.30—11 in od 14 dalje.

KINO »TRIGLAV«

Francoski barvni film »V vrtincu Himalajev« Tednik. Predstave ob 16, 18 in 20. Prodaja vstopnic od 15 dalje.

KINO »UNION«: Ital. film: »Kruh, ljubezen in ljubosumje«. II. del. — Tednik: Filmske novice št. 49. Predstave ob 16, 18 in 20. V glavni vlogi Gina Lollobrigida. — Ob 22 premiera ital. filma: »Prepovedane zenske«.

VESTI IZ KRANJA

PRESERNOVO GLEDALIŠČE. Nedelja, 16. decembra ob 16: Delderfeld: »Visok je zid«. Izven in za podeželje. KINO »STORZIC«: Ob 16 predvaja jugoslovska kinoteka amer. dokumentarni film: »Zakaj se borimo«. V. del. Ob 18 in 20 ameriški barvni film: »Cas obračuna«. Ob 22 premiera ameriškega barvnega filma: »Nocoj bomo peli«.

»TRIGLAV«: Primskoje: Premiera ameriškega barvnega filma: »Clej ptička«. Predstavi ob 18 in 20. — V glavni vlogi Red Skelton.

IZ DOMZAL

Ameriški barvni film: »Saskatchewan«. Predstavi ob 18 in 20. V glavni vlogi Allan Ladd in Shelly Winters.

Z BLEDA

Ameriški barvni film: »Poslednji Apač«. Predstavi ob 17 in 20. — V glavni vlogi Burt Lancaster, Jean Peters, John Mc Intire in John Dahner.

Z JESENIC IN OKOLICE

Brivsko dežurno službo ima v nedeljo, 16. decembra Marija Boštar, brivski salon, Prešernova cesta. Zdravniško dežurno službo na Jesenicah ima dr. Alojz Janko, Cesta Bratstva in enotnosti.

MESTNO GLEDALIŠČE JESENICE

Sobota, 15. decembra ob 19.30: Roussin: »Otroci prihajajo«. Nedelja, 16. decembra ob 14.30: Roussin: »Otroci prihajajo«. Zvezje z vlakci ugodne.

KINO

»RADIO«: Premiera ameriškega barvnega filma: »Clovek iz Alama«. Predstavi ob 18 in 20. V glavni vlogi Glenn Ford in Julia Adams.

»PLAVZ«: Ital. barvni film: »Scampolo 53«. Predstavi ob 18 in 20. — V glavni vlogi Maria Fiori in H. Vidal.

IZ NOVEGA MESTA

»KRKA«: Ameriški barvni film: »Saskatchewan«. V glavni vlogi Allan Ladd in Shelly Winters.

VESTI IZ TRBOVELJ

»SVOBODA-TRBOVLJE II.«: Ameriški film »Obzirni kapetan«. V glavni vlogi Victor Mature.

»DELAVSKI DOM«: Amer. barvni film: »Ljubimec divjega zapada«. V glavni vlogi Doris Day in H. Keel.

IZ PTUJA

OKRAJNO GLEDALIŠČE PTUJ. Nedelja, 16. decembra ob 15: Molière: »Tartuffe«. Gostovanje v Majšperku (abonma in izven).

KINO

»MESTNI KINO«: Ameriški barvni film: »Dvorščino okno«. V glavni vlogi James Stewart, Grace Kelly in Wendell Corey.

KINO »VIČ«

Ameriški barvni film aneman po sistemu superscop »VERA CRUZ« Tednik: Filmske novice št. 49. — Predstave ob 15, 17, 19 in 21. — V glavni vlogi Gary Cooper, Burt Lancaster in Danice Darcel. Prodaja vstopnic od 9.30—11 in od 14 dalje.

KINO »SISKA«

Ameriški barvni film »Pesmi zlatega zapada« V glavni vlogi Mitzi Gayner in Dale Robertson. Predstave ob 16, 18 in 20. Prodaja vstopnic od 14 dalje.

RADIO LJUBLJANA

Sporočila za soboto, 15. decembra. 5.00—7.00 Dobro jutro, dragi poslušalci (pester glasbeni spored) — vmes od 6.30—6.40 Reklame in obvestila — 7.10 Zabavni zvoki — vmes od 7.20 do 7.35 Naš jedilnik — 8.00 Zaključek oddaje — 11.00 Igra Ljubljanski plesni sekstet, poje Zlata Gasperšič — 11.15 Dober dan, otroci! (Dve zgodbi) — 11.30 Slovenske narodne pesmi — 12.00 Opoldanski koncert — 12.30 Kmečka univerza: Ing. Vilko Masten: Izkušnje pri zatranju ameriškega kparja — 12.40 Opereta in lahka glasba — 13.15 Veseli godci so pred mikrofonom — 13.30 Od arje do arje — 14.20 Zanimivosti iz znanosti in tehnike — 14.35 Zeleni ste — poslušajte! — 15.15 Zabavna glasba, vmes reklame — 15.40 Nove knjige — 16.00 Glasbene uganke — 17.10 Kaj bo prihodnji teden na sporedu — 17.30 Zabavna in plesna glasba — 18.00 Okno v svet: Nartovodi na Bliznjem vzvodu — 18.15 Poje Zenski vokalni kvartet — 18.30 Jezikovni pogovori — 18.40 Igra tamburški orkester Matka — Sijakoviča — 19.00 Radijski dnevnik — 19.30 Zabavna glasba, vmes reklame — 20.00 Veseli večer — 21.00 Za ples in razvedrilo — 22.15 Oddaja za naše izseljence — na valu 327.1 m — 22.15—23.00 UKV program: Plesna glasba — 23.00—24.00 Oddaja za tujino — na valu 327.1 m

Vesti iz Maribora

Dežurna lekarna. Sobota, 15. dec.: lekarna »Planika«, Glavni trg 20. Nedelja, 16. dec.: lekarna »Pri gradu«, Partizanska 1.

Kino »PARTIZAN«: Italijanski film »Za spuščenimi zavesami«. »UDARNIK«: Italijanski film »Kruh, ljubezen in ljubosumnost«.

SLOV NARODNO GLEDALIŠČE. Sobota, 15. decembra ob 15: Mozart: »Figarova svatba«. Zaključena predstava za I. osnovno šolo.

IZ MURSKE SOBOTE

»PARK«: Ameriški barvni film: »Ujetnik dvorca Zende«. — V glavni vlogi Stewart Granger, Deborah Keer in James Mason.

CELJSKE VESTI

CELJSKO GLEDALIŠČE. Sobota, 15. decembra ob 18: Golla: »Uboja Ančka«. Zaključena predstava za I. osnovno šolo.

KINO »UNION«: Madžarski barvni film: »Mož ded in jaza«. Predstavi ob 18 in 20. »METROPOL«: Amer. barvni film: »Fant iz Oklahome«. V glavni vlogi Will Rogers in Nancy Olson. Predstavi ob 18 in 20.

IZ ŽALCA

Ameriški film: »Upor na ladji Caine«. Predstava ob 20.30.

IZ ROGAŠKE SLATINE

Ameriški film: »Mož z revolverjem«. Predstava ob 18. V glavni vlogi Gregory Peck in Helene Westcott.

NOVI TEL. STEVILKI UPRAVE »LJUDSKE PRAVICE«

NAROČNINE 31-030 OGLASNI ODDELEK 31-358

AGROTEHNIKA

ZADRUŽNO PODJETJE ZA OSKRBO KMETIJSTVA obvešča svoje cenjene odjemalce, da bo imela LETNO INVENTURO V SKLADIŠČIH NA VELIKO V LJUBLJANI od 20. do 31. decembra 1956 V POSLOVALNICI Z REZERVNIMI DELI V LJUBLJANI, GOSPOVETSKA CESTA 3 od 17. do 31. decembra 1956 V SKLADIŠČU POSLOVALNICE V CELJU od 24. do 31. decembra 1956 V TRGOVINI POSLOVALNICE V CELJU od 27. do 31. decembra 1956

Te dni bodo skladišča za promet s strankami zaprta in blaga v nobenem primeru ne bomo izdajali. Med inventuro naročeno blago bo odpremljeno po 1. januarju 1957

INDUSTRIJA VISOKO-OGNJEVZDRŽNEGA MATERIALA

»MAGNOHROM«

KRALJEVO TELEFON 17 IN 89

sprejme kot prenos osnovnih sredstev ali kupi: čeljustni drobilec, razpon čeljusti 200—250 mm valjni mlin L 300 mm ø 300 mm krogljni mlin tipa Harding vibracijsko sito za 3 do 4 granulacije hidravlično brzohodno stiskalnice 300 t Ponudbe pošljite na zgornji naslov

GRADBENI MATERIAL TEHNIČNA TRGOVINA NA VELIKO IN MALO LJUBLJANA - VIŽMARJE

bo imela

redni letni

popis zalog

v vseh svojih skladiščih od 20. 12. — 31. 12. 1956

Prosimo spoštovane odjemalce, da se založijo z našim materialom še pred inventuro

V novem letu 1957 bomo izdatno povečali asortiman in zalogo kovinskega in nekovinskega materiala

4617

PETDESET LET

danske filmske družbe

Pred kratkim je praznovala petdesetletnico obstoja najstarejša filmska družba »Nordisk film«, ki je bila pred prvo svetovno vojno ena največjih proizvajalk nemih filmov. Na kraju, kjer je bila ustanovljena — v tih ulici kjobenhavenskega predmestja Valby — ima še vedno svoje ateljeje.

»Nordisk film« je ustanovil pred petdesetimi leti Ole Andersen Olsen, ki je začel kot kravji pastir, kasneje pa je postal cirkuški klovn in nazadnje filmski proizvajalec. Najprej je zgradil na Danskem eno prvih filmskih dvoran, kmalu potem pa je začel izdelovati kratke neme filme. Prvi uspeh je dosegel z dokumentarnim filmom o pogrebu danskega kralja, pod njegovim vodstvom pa je podjetje »Nordisk-film« kmalu postalo ena vodilnih evropskih filmskih družb.

Prvi svetovni uspeh je doživel ta filmska družba leta 1907, ko si je malone ves svet ogledal njen film »Lov na leve«. Posneli so ga na majhnem danskem otoku, leve pa so si izposodili v živalskem vrtu danskega glavnega mesta.

Tiste čase so bili vsi filmi zelo kratki, saj so merili največ dve sto metrov in so torej trajali le nekaj minut. Daljši filmi so bili tudi primerno dražji, zato se je Olsen odločil leta 1910 za »daljši« film »Trgovina z belim blagom«, ki je postal senzacija. Dolg je bil približno 600 metrov, predstava pa je trajala skoraj pol ure.

Kaj kmalu po teh uspehih pa

so se začeli zbirati v Valbyju poklicni igralci in režiserji. Scenarije so pošiljali v danske filmske ateljeje celo pisci iz Avstralije, Južne Afrike in Indije. Svojo kariero je začel v teh ateljejih tudi mladi novinar Carl Dreyer, ki si je kasneje pridobil sloves kot režiser »Devica Orleanske« in si je lani zagotovil svetovno priznanje za najnovejši film »Beseda«.

Danski film je uspeval vse do prve svetovne vojne, kasneje pa je začela njegova veljava popuščati, ker se je danski filmski trg omejil samo na skandinavske dežele in na Nemčijo. Razen tega se je pojavil na obzorju onstran oceana mogočni konkurenti v podobi holivudske tovarne sanj, ki je danskemu filmu počasi odzvel ves mednarodni trg in ga potisnil v tesne okvire nacionalnih meja.

KOPRODUKCIJE V LETU 1957

Nekatera naša podjetja za proizvodnjo filmov so že sklenila pogodbe za snemanje koprodukcijskih filmov v prihodnjem letu. Jadran film iz Zagreba in francoska družba Pathe Cinema bosta snemala film »Kaznjenci«. Režiser bo Marcel Carne. Lovčen film se pogaja z neko italijansko družbo. Obe družbi nameravata posneti film po scenariju »očeta italijanskega neorealizma« Cezarja Zavattinija, režiral pa ga bo Alfredo Guarini. Naslov filma bo verjetno »Tragični odidi«.

Na turneji, ki jo je organizirala mednarodna organizacija UNICEF, se je ustavil ameriški komik Danny Kaye — pred meseci je razveselil s svojim obiskom tudi beogradske otroke — v več italijanskih mestih. Zlasti prirčno so ga pozdravili rimski najmlajši filmski gledalci, katerih srečanje z znanim igralcem kaže naš posnetek.

Filmski DROBIŽ

Mlada francoska igralka Etchika Choureaux bo nastopila v ameriškem filmu družbe Warner Bros »Eskadrila Lafayette«. Etchika — bo igrala Parizanko, ki se zaljubi v Taba Hunterja, člana v prvi svetovni vojni proslavljenega ameriško-francoske letalske eskadrile »Eskadrila Lafayette« bo prvi ameriški film 23-letne Francozinje.

Françoise Sagan, ki je zaslovela čez noč, je pred nedeljo prispevala v New York. Z družbo Warner se namerava pogajati o scenariju, ki bi ga napisala po svojem drugem romanu.

James Mason je praznoval z vlogo v filmu »Večje od življenja« 25-letnico igralskega delovanja. Mason, ki je bil najprej študent arhitekture v Cambridgeu, je prišel leta 1931 po časopisnem oglasu h gledališču. Med njegove najpomembnejše filme prištevajo »Zadevo Cicero« in »Puščavske podgane«.

Joshua Logan, režiser filmov »Piknik« in »Avtohusna postaja«, režira novo filmsko verzijo »Fani«. Prvo verzijo tega filma je nekoč režiral Marcel Pagnol. Maurice Chevalier bo igral vlogu, v kateri je pred dvajsetimi leti nastopil veliki, zdaj že pokojni francoski igralec Raimu.

Danielle Darrieux se je vrnila po petmesednem bivanju v Japonskega, kjer je snemala film »Pomlad v Nagasaki«. Japonska jo je tako navdušila, da je pripravljena sprejeti kakršnokoli novo vlogo v japonskem filmu.

»Francis« v hiši grozote bo prihajajoči film, v katerem bo nastopila govoreča mla Francis. Njen soigralec bo Mickey Rooney.

Tema o sveti Ivangi je spet postala aktualna. Za Michèle Morganovo bo torej nastopila mlada 17-letna neznanka, ki jo je režiser Otto Preminger iskal nekaj mesecev po Evropi in Ameriki, dokler je končno ni odkril. Scenarij se opira na klasično delo Bernarda Shawa, snemati pa bodo začeli 2. januarja 1957. Vlogo Dauphina bo igral Richard Widmark. Za vlogo sv. Ivangi je kandidiralo nad 3000 deklet, dokler Preminger ni določil zmagovalke. Ime ji je Jean Seberg.

Filmski sestri sta postali Rhonda Fleming in Ariana Dahl v filmu »Svetla zvezdica«, moško vlogo pa igra John Payne. Obe igralki sta si že po naravi precej podobni, na pomoč pa so seveda prisločili mojstri filmske maske.

Beverly Garland in John Bromfield sta se pravkar vrnila s področja Amazonke v Hollywood, kjer bodo snemali notranje prizore njunega filma »Curucu«, amazonska zveza. Vse zunanje posnetke so napravili v Braziliji.

Danski film je uspeval vse do prve svetovne vojne, kasneje pa je začela njegova veljava popuščati, ker se je danski filmski trg omejil samo na skandinavske dežele in na Nemčijo. Razen tega se je pojavil na obzorju onstran oceana mogočni konkurenti v podobi holivudske tovarne sanj, ki je danskemu filmu počasi odzvel ves mednarodni trg in ga potisnil v tesne okvire nacionalnih meja.

ČEDALJE VEČ HEMINGWAYEVIH FILMOV

Hemingwayevi romani so vedno iznova podlaga za nove filme. Potem ko so šele nedavno napravili zadnje posnetke za film »Starec in morje«, se je že spet odločil znani producent David O'Selznik prenesti na filmski trak še njegov roman »Zbogom orožje«. Film bodo začeli snemati spomladi v Italiji. Producent je izjavil, da bo skušal ostati čimbolj zvest romanu, ki opisuje položaj v Evropi med prvo svetovno vojno. V glavni ženski vlogi bo nastopila Selznikova žena Jenifer Jones, njen soigralec pa bo brzkone Guy Madison.

Pravkar snema tudi King Vidor, ki je režiral že film »Snežna Kilimandžaru«, film po Hemingwayevem romanu »The Sun also rises« z igralcema Danu Wynter in Robertom Stackom.

Znani italijanski režiser Vittorio de Sica navdušuje ljubljance s svojo igro v dveh filmih. Verjetno bodo filmski gledalci z veseljem pozdravili novico, da ga bomo v bližnji bodočnosti videli kot igralca tudi v filmih »Kruh, ljubezen in...« »Neapeljsko zlato«, »V znamenju Venere« in morda še v filmu »Škoda, da si nič vredne«. V vseh štirih filmih je njegova soigralka Sophia Loren.

MIHAIL ZOŠČENKO

V teh dneh se je primeril psihološko zelo zanimiv dogodek. Eden naših znancev mizar Vasilij Antonovič — ne bomo omenili njegovega pravega imena — se je sklenil ločiti od žene, potem ko je z njo preživel tri ali štiri leta.

Zdaj je ponovno želel postati svobodan, ker mu je postalo v ženini družbi dolgčas. Poslušajte torej: Po službi je odšel s prijateljem Fedjem T. v pivnico. Spil je nekaj steklenic piva in prosil prijatelja za nasvet, kaj naj stori. Ali je bolje takoj seznaniti ženo s svojimi nameni in ji preprosto

Psihološka

POVEST

reči: »Hočem se ločiti!« Ali pa bi jo bilo treba mirno pripraviti na to odločitev, da bi ne doživela živčnega zloma. Ali pa stopiti na mestni urad in mu prepustiti nalogo, da jo obvesti. Na ta način bi se izognil vsem tistim patetičnim malomeščanskim prizorom joka, kričanja in hysteričnih vzdihov.

Prijatelj mu je svetoval, naj gre takoj domov in vse odkrito pove ženi, pa naj se zgodi kakorkoli! Zavlačevanje nima smisla.

»Pojdi torej takoj domov in ji povej! Toda — je dejal — zadeva ni tako preprosta. Stevilne žene postanejo v hipu tako besne in reagirajo na takšen način, da sam vrag ve, kako jim uspe, da si izmislijo toliko stvari. Druge padejo v nezavest, tretje pa so najbolj nevarne: v oči ti vržejo solno kislino. Tako ti prav nič ne zavidam! Seveda pa moraš iti. Kajpak bom šel s teboj. Čakal te bom v veži. Če bi morda potreboval pomoč, me pokliči!«

MARIA SCHELL BO SNEMALA V ITALIJI

Znani italijanski filmski in gledališki režiser Luchino Visconti je skupno s scenaristom Amicom osnoval lastno družbo za proizvodnjo filmov. Prvi samostojni film bodo snemali po romanu ruskega pisatelja Dostojevskega »Bele noči«.

Za glavno žensko vlogo je Viscontiju uspelo pridobiti Svičarko Mario Schell, medtem ko bosta v moških vlogah nastopila Marcello Mastroianni in Jean Marais.

Luchino Visconti — njegov najnovejši film »Senso« prištevajo kritiki med najlepše filme, ki so jih sploh posneli doslej — je spoznal Mario Schell na letošnjem beneškem festivalu. Njena kreacija v filmu »Gervaise« ga je tako navdušila, da jo je takoj sklenil pridobiti za svoj film. »Bele noči« bodo začeli snemati v prvih mesecih prihodnjega leta v ateljejih rimske Cinecittae. Visconti je v nekem razgovoru izjavil, da bo Maria Schell do takrat intenzivno študirala italijanščino, tako da ne bo treba sinhronizirati njene vloge. Pravkar pa je režiser odpotoval v Pariz, da bi se z Mario Schell dogovoril o podrobnostih.

Po razgovoru sta oba stopila proti mizarjevi hiši. Prišla sta že do hiše in se začela vzpenjati po stopnicah.

Nenadoma pa sta srečala nesrečno mizarjevo ženo Ano Nikolajevno ali po domače Anjo.

Torej ko sta se vzpenjala po stopnicah, je prišla iz hiše s hitrimi koraki gospa, obuta v lepe rdeče copate. In bila je dobro negovana, lepo počesana. Bila je dokaj ljubka.

Mizar se je ustavil in jo začuden pogledal. Zardela je in naglo skušala priti mimo.

Mož pa jo je seveda ustavil in vprašal: »Kam greš?«

»Jaz?« je odgovorila vsa zmedena. »To so moji opravki!«

»Toda kakšni opravki? Kakšne opravke imaš neki?«

»Jaz — je odgovorila — nimam nikakršnega namena, da bi stala tu in ti odgovarjala!«

Zatem je prišlo med obema do nekoliko živahnejšega dvo-

govora. Pa je dejala: »Torej, to sem ti hotela zdavnaj povedati, Vasilij Antonovič. Dolgočasno me s svojim značajem. Ločila se bova!«

Mizar je obstal kakor vko-

pan.

»Ločiti se...? Toda kako?«

»Preprosto« — je odgovorila. — Tebi je dolgčas v moji družbi, jaz pa ne vidim, da bi bila tvoja zabavnejša. Dolgo sem se premagovala, zdaj pa sem zadovoljna, da sem ti povedala. Ločila se bom!«

Mizar jo je prijel za roko in vzkljknal: »Ah, tako torej! Rešiti se me hočeš! Gotovo imaš ljubimec, Anja! Anuška, tudi mene si popolnoma urekla.«

Prijatelj Fedja ga je odinil s pogledom, kar bi moralo pomeniti: Norec! Ali nisi bil tisti, ki se je hotel ločiti? Zdal pa se umikaš!

Toda mizar je vzkljknil ne glede na prijateljev izraz: »Anuška! Premišli še nekoliko!«

Zatem jo je objel in ji smel klubok ter jo še vedno držal za roko.

Fedja je stal poleg njiju kakor polit kuža in skoraj ni verjel svojim očem. In je odšel svojo pot, potem ko ju je pozdravil z naglo kretnjo.

Tako ne vemo, kako se je končala razprava na stopnicah. Zvedeli smo le to, da se mizar ni ločil in da se tudi ne namerava. Nasprotno, zdaj po službi hiti naravnost domov, ne da bi se kdajkoli ustavil v tisti pivnici.

Kako bi si razložil vse to? Kaj se za tem skriva? Zakaj je mizar Vasilij tako nenadoma spremenil nazore? Ali so pri tem imeli kakšno vlogo nizkotični občutki? Ali je to malomeščanski način? Ali je to morda reakcionarni občutek zaradi lastniških pravic...?

Avtor, ki je utrujen zaradi opravkov s kompozicijo, se ne more takoj znajti v teh psiholoških primerih. To naj torej stori bralec. Nedvomno ni mogoče zahtevati, da bi vse dobili že obdelano! Naprej! Razmisliite sami!

ROSSELLINI ZAVRNIL ameriško ponudbo

Ze letošnjo pomlad je ameriška družba Fox ponudila Robertu Rosselliniju, naj bi režiral svoj prvi film onstran velike luže. Resnici na ljubo je treba poudariti, da je slavni italijanski režiser že dolga leta čakal na to priložnost, zato je tem bolj presenetljivo, da ponudbe ni sprejel.

Režiral naj bi film »Morska žena«. Motiv zgodbe je ljubezenski trikotnik: trije brodolomci, ki so preživeli nesrečo — med njimi sta dva moška in ženska — se rešijo s čolnom na osamljeni otok. Končna poanta filma je v tem, da je dekle nuna. Prvotno predvideni režiser Ronald Neame je odklonil sodelovanje z utemeljitvijo, da iz te snovi ni mogoče napraviti dobrega filma.

Nato so se obrnili na Rossellinija. Le-ta je ponudbo najprej že sprejel, popravil in predelal scenarij ter celo začel pripravljati snemanje.

Ameriški producenti pa imajo navado, da vse scenarije pred snemanjem predložijo tako imenovanemu uradu »Breen Office«, da jih le-ta pregleda in predloži komentarji. Ta pa ima seveda lastno pojmovanje o morali in umetniški svobodi; prvotni Rossellini-

jev načrt so tako »predelali«, da je ostal samo še odlomek. To pa je temperamentnega Italijana tako pogrelo, da je pri priči odpovedal sodelovanje.

Najbolj znana komika iz različnih delov sveta sta se srečala v Bruselu. Američan Bob Hope in Rus Oleg Popov sta si, kot kaže posnetek, prirčno segla v roke. Naj povemo še, da bo Popov v kratkem nastopil v prvem francosko-sovjetskem koprodukcijskem filmu.

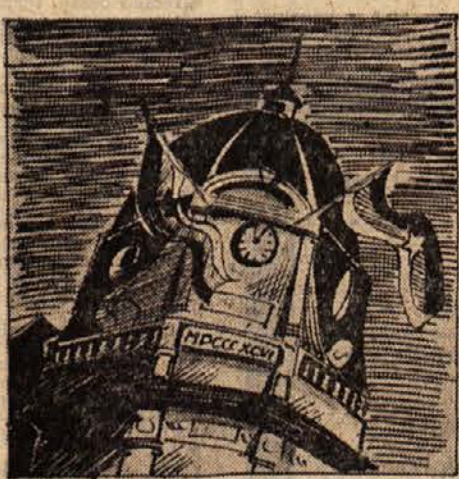

NEUKROČENO MESTO

RADO KRAGEL MILAN MAVER

124. Janez si je zakril oči, da ne bi videl, kako bo predrzni polnočni plezalec padel s strehe globoko na ulico. Čakal je, kdaj bo zaslišal udarec telesa ob tlak, ampak namesto tega je čul Markov glas: »Ujel se je!« Pogledal je navzgor: plezalečeva senca je negibno ždela nad strešnim robom. Potem se je počasi premaknila in zlezla s kupole na streho, kjer jo je čakala druga senca.

125. »Ne bo šlo,« je šepnil Jože, ki so mu od napora drgetale noge. »Obesiva ju ob uri,« je polglasno dejal Bine. Jože je prikimal. Pritrčila sta zastavi na vsaki strani velike ure v kupoli. Dobro sta ju privezala in ob vsako namestila ponarejeno bombo z listkom, na katerem je bilo napisano v italijanščini: »Ne dotikaj se — smrtno nevarno!« Zastavi sta mirno viseli v brezvetrni noči.

126. »Pojdimo,« je šepnil Marko. Fantje so izginili neslišno in nevidno, kot so bili prišli. Bine in Jože pa sta se po strehi poštnega poslopja prekobalila do naslednje hiše, zlezla na streho in urno odstranila s strehe nekaj opek. Drug za drugim sta izginila skozi luknjo v strehi. Poiskala sta vrata s temnega podstrešja in jih previdno odprla — pred nosom stari ženi, ki je na glas zavpila.